

ТОШКЕНТ ХАҚИҚАТИ

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ
ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 25 (9771). • 1990 йил 3 февраль • Баҳоси 5 тийин.

МАКТАБГА ЁРДАМ БЕРАЙЛИК

Халқ депутатлари Советлари ижроия комитетлари ва касаба уюшма ходимларига, оталиқ ёрдами кўрсатаётган корхоналар, колхозлар, совхозлар раҳбарларига, ота-оналар жамоатчилигига, Тошкент вилоятининг барча меҳнаткашларига

МУРОЖААТНОМА

Азиз ўртоқлар! Тошкент вилояти халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшма комитети сизлардан 20-40-50-йилларда хом гиншдан қурилиб, сомон сувоқдан чиқарилган ва эндиликда нураб, тўқилай деб турган, бу билан 44 мингдан ортқ вилоятимиз ўқувчилари ҳаётига хавф солаётган эски бинолар ўрнида халқ таълими учун янги объектлар қурилишини тезлаштириш йўлида амалий-моддий ёрдам кўрсатишингизни сўрайди.

Айниқса, Оққўрғон (12 та бино), Тошкент (10 та бино), Пискент (12 та бино), Бекобод (7 та бино), Урта Чирчиқ (6 та бино), Бўстонлиқ (7 та бино), Оржоникидзе (7 та бино), Паркент (7 та бино), Оҳангарон (10 та бино) каби ноҳияларда аҳвол ниҳоятда мураккаб бўлиб турибди.

Нураётган иморатларни қайта тиклаш, нормал ўқув шароитини яратиш учун 60 миллион 209 минг сўм маблағ талаб этилмоқда. Юқорида тилга олинган жойлардан ташқари кўпгина қишлоқ мактабларида ошхоналар, спорт ва мажлислар заллари йўқ. Бироқ халқ депутатлари шаҳар ва вилоят Советлари ижроия комитетлари аҳвол шундай оғир бўлишига қарамай халқ таълими бинолари қурилиши учун 1990 йилда кўпроқ маблағ ажратилши учун 1990 йилда кўпроқ маблағ ажратилши учун 10 миллион сўм нам маблағ ажратганиликлари ота-оналар ва ўқитувчи-

лар жамоатчилигини ниҳоятда афсуслантирмоқда.

Биз сизларни маъмур муурожаатномага жавобан шанбаликлар, якшанбаликлар уюштиришга, бир кунлик иш ҳақини, қидириб топишган қўшимча маблағларни Тошкент шаҳар Фрунзе ноҳиясидаги турар-жой — ижтимоий банкнинг 000695516 — «Авария ҳолидаги мактаб» счётига ўтказишга даъват этамиз.

Тошкент вилоят касаба уюшмалар кенгаши бу фондга ҳозироқ 500 минг сўм ўтказди.

Мурожаатнома Тошкент вилоят халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшма комитети ҳамда вилоят халқ таълими бошқармаси коллегиясининг 1990 йил 25 январда бўлган қўшма президиуми мажлисида қабул қилинган.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ПАРТИЯ КОМИТЕТИДА

Тошкент вилоят партия комитетида шаҳар ва район партия комитетлари иккинчи котиблари, ташкилий ва кадрлар иши бўлимлари мудирла-

ри йиғилиши бўлди. Йиғилиш қатнашчилари 1989 йил якунларини муҳокама қилдилар. Йиғилишда Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий

Советлар депутатларига бўладиган сайловларга тайёргарликнинг борishi, партия, касаба уюшма ва комсомол

ташкilotларида бўлиб ўтган ҳисобот ва сайловлар якуни ва партияда бўладиган ҳисобот-сайлов кампаниясини ташкил этиш борасидаги вазифалар бўйича ахборотлар тингланди. Кадрлар ишининг аҳ-

воли ва вилоят партия ташкilotи таркиби таҳлил этилди. Йиғилишда Тошкент вилоят партия комитетининг биринчи котиби С. М. Мамарасулов сўзга чиқди.

ХАЛҚ ХАҚИҚАТНИ БИЛМОҒИ ЗАРУР

СССР прокуратурасининг Т. Гдлян бошлиқ тергов группаси фаолияти билан боғлиқ материалларни текшириш юзасидан СССР халқ депутатлари съезди комиссияси аъзолари «Қишлоқ ҳақиқати» муҳбири саволларига жавоб беради.

СССР халқ депутатлари — комиссия ҳамраиси Вениамин Александрович ЯРИН, комиссиянинг яна бир ҳамраиси Николай Алексеевич СТРУКОВ, комиссия аъзолари Валерий Григорьевич АЛЕКСАНДРИН ва Владимир Тўйчиевич ОДИЛОВ Ўзбекистонда олиб борилган ишларни якунладилар.

Комиссиянинг расмий экспертлари — Тошкент область прокуратурасининг бош терговчиси Аҳрор Худоберович РАҲМОНҚУЛОВ, Ўзбекистон ССР Олий суди бўлимининг бошлиғи Михаил Яковлевич АВРУКИН уларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатдилар.

«пахта иши» даврида республикада йўл қўйилган қонунбузарлик ҳаммани жиддий ташвишлантирди, бу масалада лоқайд кузатувчи йўқ эди. Айтинг-чи, комиссия ўз ишнини қачон якунлайди-ю, унинг натижалари ҳақида СССР Олий Советига қачон ҳисоб беради!

Ярин: Халқ депутатлари иккинчи съезди қарориде таъкидланганидек, комиссия СССР Олий Советининг яқин орада қақирлабдиган сессиясида бу хусусда Олий Советга узил-кесил натижани тақдим этиши керак. Бу воқеа унинг сессияда рўй беради, деб ўйлейман.

Струков: Далилларни тўплаш, текшириш, таҳлил қилиш жараёни жадал бормоқда. Вениамин Александровичнинг фикрига қўшилиб, учинчи сессияга якунловчи ҳужжат тайёрланади, унда Гдлян гуруҳи фаолиятига, ҳали сиз айтганингиздек «пахта иши» даврига сиёсий баҳо берилди, дейиш мумкин.

— Сизларнинг Ўзбекистонга келишларингиздан маъсад нима! Гдлян гуруҳи терговчилари қўлдан ўтган ў ёки бу жинсий ишларни ўрганишни ёки аллақандай етишмовчилик, англашловчиликларини аниқлашми! (Давоми 3-бетда).

— Комиссиянинг ҳурматли аъзолари ва муҳтарам экспертлари! Бутун Ўзбекистон халқлари сизнинг

комиссиянгиз чиқарадиган узил-кесил якунларини орзиқиб кутмоқда, десам хато қилмаган бўла-

ман. Гдлян гуруҳи терговчилари ва ҳуқуқ-тартиботини муҳофазат этишчи маҳаллий органлар

В. ЯРИН

Н. СТРУКОВ

В. АЛЕКСАНДРИН

В. ОДИЛОВ

А. РАҲМОНҚУЛОВ

М. АВРУКИН

18 ФЕВРАЛЬ-
ЎЗБЕКИСТОН ССР
ХАЛҚ ДЕПУТАТЛИГИ ВА
МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИ
ДЕПУТАТЛИГИГА
САЙЛОВЛАР
КУНИ

САЙЛОВЛАР ОЛДИДАН

ЎЗБЕКИСТОН ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар депутатлари сайловга тайёргарлик кўриш даврида, вилоят шаҳарлари ва ноҳияларида бўлиб ўтган меҳнат коллективлари йиғилишларида, меҳнаткаш-

ларнинг турар-жойлардаги йиғинларида, халқ депутатлигига номзодлар билан учрашувларда партия, совет, ҳўжалик органларига қўлаб турли хил илтимослар, буюртмалар, нақазлар тушмоқда.

Ана шу муаммоларнинг аксарият кўпини бевосита жойларнинг ўзида ҳал этиш мақсадида яқинда Оҳангарон ноҳияси ҳамда Ангрэн шаҳрида вилоятнинг ҳамма хизматлари раҳбарларининг партия ва совет фаоллари билан учрашуви ўтказилди. Учрашув чоғида музофотларнинг етилган эҳтиёжларини қондиришга қаратилган аниқ чоралар белгилаб олинди.

Учрашувларда: Оҳангарон ноҳиясида — Тошкент вилоят партия комитетининг биринчи секретари С. М. Марасулов, Ангрэн шаҳрида — вилоят партия комитетининг иккинчи секретари В. Г. Гришчук иштирок этдилар ва нутқ сўзладилар.

Бундай амалий тадбирларни вилоят партия ва совет органлари ишида бундан буён давом эттириш режалаштирилди.

МАҲАЛЛАДА УЧРАШУВ

КУНИ КЕЧА Тошкент шаҳар Киров районидеги Тельман номи маҳалла клубида депутатликка номзод билан учрашув бўлиб ўтди. Тошкент шаҳар Совети депутатлигига номзоди кўрсатилган алоқа институтининг ректори, профессор Жўра Абдуллаев билан учрашувга келган маҳалла аҳли номзоднинг ишончли вакили шу институт ходими А. Абдунабиевдан у ҳақда билдирилган маълумот билан танишди. Йиғилишни бошқариб борган маҳалла комитетининг раиси М. Турдиқўев ва сўзга чиққан уртоклардан А. Содиқов, Ш. Шомансуров, С. Иброҳимов, Ш. Расулова ва бошқа кўлаб маҳаллалардошлар 61-шаҳар сайлов округидан рўйхатга олинган Ж. Абдуллаевнинг номзодини маъқуллаш билан бирга унга шаҳар транспортдаги қоникерсиз аҳоли, халқ ҳўжалиги ютуқлари кўргазмасига кираверишдаги автотўловлар бекатига ўрнатилган соябонларнинг ночорлиги, шунингдек, бир қатор долзарб масалалар ҳусусида нақазлар беришди. Учрашув сўғида депутатликка номзод Ж. Абдуллаев сўзга чиқиб, агар уни депутат қилиб сайласа, халқ ишончини оқлашга ҳаракат қиламан, деб маҳалла аҳлини ишонтирди.

М. МИРАЛИЕВ,

● Суратда: депутатликка номзод Ж. Абдуллаев (ўртада) маҳалла фаоллари билан

суҳбатда. Р. ШОЖАЛИЛОВ ва Д. АҲМЕДОВ сурати.

Маслаҳатлашиб олишди

КАЛИНИН ноҳиясининг Хонобод қишлоғи ҳаудаида кейинги йилларда ижтимоий масалаларга эътибор биров жонланди. Чунончи телефон тармоқлари кенгайди, анчагина кўчалар асфальтланди, қатор маҳаллаларга табиий газ келтирила бошлади. Аммо қилинадиган зарур ишлар ҳали кўп. Шу жумладан, газ ва сувнинг чаласи

бор. Ўзбекистон ССР халқ депутатлиги ва маҳаллий Советлар депутатлигига Хонобод қишлоғидан номзод қилиб кўрсатилганлар билан яқинда бўлиб ўтган учрашувда ана шу зарур ишлар ҳақида ҳам гапирилди.

Сайловчилар 60-сайлов мавзусидаги ноҳия Советига номзод А. Абдувалиев директорлик қилаётган «Қорасув» совхозни маъмуриятига минтадорчилик билдирдилар.

Учрашувда 67-сайлов мавзусидан ноҳия Советига номзоди рўйхатга олинган автомобилларга техник хизмат кўрсатувчи «Хонобод» станцияси бошлиғи С. Аъзамов, Хонобод қишлоқ Совети депутатлигига номзодлар — Хонобод маҳалла комитетининг раиси Ф. Муҳиддинов, «Қорасув» совхозининг бош инженери С. Муҳиддинов ўзларининг ҳаракат дастурларини баён этдилар. Сайловчилар уларга қишлоқнинг газлаштиришни давом эттириш, ичимлик сув қувурлари тармоғининг чаласини ноҳиясига етказиш ва қишлоқда ҳеч бўлмаса битта ёзлик кинотеатр қуриш юзасидан нақазлар бердилар.

Е. МОРДУХАЕВ.

нинг иш жараёнини яхши билар эди.

«Тез ёрдам» станциясининг катта врач В. Литвинова ҳам телефон кўнгиноқларига бефарқ қараб, ёрдам бериш учун тегишли чоралар кўрмаган. Шуни таъкидлаш билан учрашувларда айрим пайтларда «03» хизмати ходимларида меҳр-шафқатнинг йўқлиги, уларнинг элтиборсизлиги, телефон алоқасининг ёмонлиги, буюртмалар бўйича ўз вақтида хизмат кўрсатилмаслиги тўғрисида ҳақли эътирозлар билдирилмоқда.

Текшириш натижалари асосида ҳамда шахар «Тез медицина ёрдами» ишида бундан буён бундай воқеаларнинг олдини олиш мақсадида буйруқ чиқарилди. Беморга қўллик ва эътиборсизлик қилгани учун Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бosh бошқармаси навбатчи врач М. Юсупов ва зифасидан четлаштирилди.

Шаҳар «Тез медицина ёрдами» станциясининг 1990 йил 26 январдаги 22-сон буйруғи бўйича «Тез ёрдам» станцияси катта врач В. Литвинованинг ишдан бўшатилигани маълумот учун қабул қилинди. Бош бошқарма бошлиғининг ўринбосари Ш. Алиева шаҳар телефон станциялари бош бошқармасига хат йўллаб, «03» марказий диспетчерлик қароргоҳи ва подстанцияларида телефон алоқаларини текшириш, соझлаш ҳамда бош бошқарма бўйича масъул навбатчиларни тайинлашни шахсан назоратга олиш вазифаси топширилди. Бош бошқарма кадрлар бўлими бошлиғи С. Аҳмаджонова, шаҳар «Тез медицина ёрдами» станцияси бош врач И. Уринбоева «03» диспетчерлик хизматини ўрта медицина ходимлари билан таъминлаш вазифаси юклатилди. Ноҳия соғлиқни сақлаш бўлимлари

бошлиқларига 1990 йилнинг 27 январидан грипп эпидемияси даврида «03» диспетчерлик хизматига ёрдам учун биттадан ўрта медицина ходими ажратиб ҳамда ушбу мақолани тарсда медицина ходимлари ўртасида муҳокама қилиш таъкидланди. Шаҳар «Тез медицина ёрдами» станцияси бош врач И. Уринбоева «03» хизмати фаолиятида назоратнинг бўшатиб кетганлиги кўрсатиб ўтилди. Бош врачга «Тез ёрдам» ходимлари ўртасида сиёсий-тарбиявий ишларни йўлга қўйиш ҳамда ушбу буйруқни шаҳар «Тез медицина ёрдами» станцияси коллективни ўртасида кўриб чиқиш ва бундан буён станциянинг ишини яхшилаш борисида аниқ тадбирлар белгилаш топширилди. Ушбу буйруқнинг bajarиллигини назорат қилиш бош бошқарма даволаш бўлими бошлиғи Т. Зиявсакага юклатилди, дейилди жавоб сўғида.

В. РОДИН,
Тошкент вилоят касаба уюшмалар кенгаши давлат ижтимоий сўғурта бўлими mudiri.

СОЦИАЛ МАСАЛАЛАР ЎЗГАРТИРИШ ПОЧТАСИГА

РАСМИЙ
ЖАВОБЛАР

«Оғир бемор, соқов «03» ва масъулиятсиз навбатчилар»

24 январь 1990 йил

Шу сарлавҳа остида эълон қилинган мақола Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бosh бошқармасида кўриб чиқилди, дейилди Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри ўринбосари, бosh бошқарма бошлиғи Қ. Т. Ризаевдан келган жавобда. Текширишда мақолада келтирилган фактлар тасдиқланди. Бош бошқарма бўйича

ча масъул навбатчи врач М. Юсупов ўзининг бевосита вазифасини бажармаган, беморнинг қайта-қайта телефон кўнгиноқларига эътибор бермай, унга буюртма қабул қилишда кўмаклашмаган. Шахалани, навбатчи врач шахар «Тез медицина ёрдами» станциясида кўп йиллар ишлаб, «Тез ёрдам»

ХАЛҚ ҲАҚИКАТНИ БИЛМОҒИ ЗАРУР

(Боши 1-бетда).

Яри: Комиссия аъзолари бarchа жиний ишларни ўларича тахлил этишга қодир эмас. Аслида уларнинг олдига бундай вазифа қўйилгани ҳам йўқ. Мураккаб бу ишни бажариш комиссиянингта жалб этилган экспертлар зиммасига юклаган бўлиб, улар ҳар бир жиний иш бўйича баъда ўз хулосаларини тақдим этадилар. Табиийки, комиссия аъзолари ҳам бу тадбирдан бош тормайдилар ва ғоят жанжалли баъзи материалларни бевосита ўргандилар.

Республика халқини, унинг турмуш тарзи ва шароитларини, анъаналари ва урф-одатларини ўрганш, шунингдек, жабр-дийдалар фикрини ўрганиш — таърифимиздан қузатилган мақсад асосан ана шулар. Жиний ишлар нақадар кўпчилиги бўлмасин, халқнинг табияти ва қалбини очиб кўрсатолмайди. Бу жиндалар жиниятнинг содир этганларнинг хирва томонларининга ўзиде акс эттирган. Жиниятчиларнинг қилмишларига қараб халқ ҳақида ҳукм чиқариш бемаъниликнинг ўзинасидир. Гдлян худди ана шундай йўл тутганди. Ҳа, комиссия аъзолари Гдлян гуруҳи томонидан Ўзбекистоннинг бутун халқига ҳақоратомуз айблар қўйилгани, ёрқилар таққинида, бу ерда ҳамма ўғри, порахўр, талон-тороҷ этувчи қабилдаги сўзларни ишлатганлигини эсдан чиқарганлари йўқ. Биз «Ўзбекистон — тергов усуллари таърибаси ўтказилган майдон», «тергов гуруҳининг шарқий фронти» каби сўз бирикмаларини ҳам хотирдан кетказган эмасмиз. Бошқа шаклу-шамойилдаги шармадаларча жижанчиликлар ҳам ёқимизда турибди. Худди шунинг учун халқ билан танчишига қарор қилгандик.

Биз Тошкентда, Қорақалпоғистонда, Хоразм обласида ишладик. Колхозларда, хароб қишлоқларда бўлдик, оддий меҳнаткешларнинг хонадонларига бош суқдик, уларнинг турмуши, ҳаёт тарзи ва даражасини ўргандик. Виждонан айтадиган бўлсак, кўрганларимиз томдига қонимизни музлатиб юбордик. Кишлоқликларнинг ўткетган қашшоқлигидан кўларимиз олди қоронғиллашди, лолу-ҳайрон бўлиб қолдик. Пахта яққоқонилмиги деб номланган дахшатли дард ҳамма нарсаини — одамларнинг соғлиғи ва ҳаётини, болаларнинг бахти ва қувончини ембириб ташлади. Энг баланд нуқтага кўтарилган гўдаклар ўлимчи!

Буларнинг барига гадоларча иш ҳақи боис. Биз қонунбузарлиқ оқибатида азият чеккан оилаларда бўлдик. Ҳар бирида 7—8, айримларида 10—13 нафар бола бор. Бу хонадонлар ой давмида ишлаб олинмадими 100—150 сўм, кўп деғанда 200 сўм ҳисобига яшайдилар. Деҳқон бундай ахволда қандай кун кўриши мумкин. Мебель ҳақида дейсиз — олти болақай битта ёғоч яратди, юпка тўшакда ётади... Бу хусусда, яъни кўрганларимиз ҳақида бировларга, масалан, москвалликларга сўзлаб берадиган бўлсак, бизга ишонмасликларни эҳтимолдан узоқ эмас. Узини олий табақдаги зоти деб ҳисобловчи Тельман Хоренович эса ўзбекиларнинг баднорликларини, жиният оламига гурас-гурас қиршиб кетганликларини тўғрисида бутун мамлакатга, жумлан яқсонга жар солиб юрди. Уятсизликнинг ўзгиниси бу!

Александрин: Гдлян ва унинг шериклари қишлоқ аҳолисидини, пехтакорларнинг турмуш даражасини кўрганларидан, одамлар узунни узиб, келгани қўзиб яшайётганликларини билардилар-ку, ахир! Кеңирасизу, деҳқоннинг уйда кўрпа-тўшакдан бошқа ҳеч вақе йўқ. Камбағаллик кишиларнинг гирибондан маҳкам тутган. Ана шундай сабр-қаноатли, чиндамлик халқ шевинга кўғрини, «талончи», «порахўр» сингари ҳақоратомуз сўзларни ишлатиш, меининг фикримча, маънавий қашшоқлик, сурбетликдан бошқа нарса эмас.

Мен сизнинг ўлкангизда биринчи бор бўлишим, лекин ўзбекистонликларнинг шу қадар севиб қолдикми, асти кўяверинг! Бирор киши қаҳру-ғазабини тўкиб сочмади, ноҳуя сўз айтмади, оғир, вазинлик билан муомала қилди. Одамлар ўз қайғу-ғамларини, этилган муаммоларини дастурхон устида мардларча нҳзор этдилар. Ана шундай танти халқини бир тўда, айтайлик, юзта, борингки, мингта олий мартабали ўғри қаззоб қасрига ҳақоратлаш мумкинми? Гдлян эса меҳнаткаш оилаларни аёвсизларча қатағон қилди. Терисини шилиш, даражасига етди...

— Сиз, Николай Александрович, таърибали юристсиз, кўп воқеа-ҳодисалар гувоҳи бўлгансиз. Бугунги кунда, яъни, Гдлян гуруҳи фаолиятини текшириш жараёнида шундай маъзарога дуч келдигитизи, одамнинг тепа соми тик туриб кетиши мумкин. Комиссиянинг бarchа аъзолари бу хусусда ўз фикрларини билдирганда бехад миннатдор бўлардими.

Струков: Ҳа, кўп йиллик тергов таърибасига эгаман. Шубҳасизки, ғоят дахшатли жиниятларга, қонунбузарликларга дуч келганми. Бироқ мазкур комиссияда ишларканман, Гдлян гуруҳи йўл қўйган сунистемолликлар, ўзбошимчаликлар миқёси ва ҳажми менни лол қолдирди. Буларни ўйласам чиндан ҳам тепа сочим тик бўлардим.

Яри: Рўй берган ғайриинсонийликдан ҳақикатан ҳам юрак-бағринг эзилди. Терговчилар жабру-зулми оқибатида кўзлари кўр бўлиб қолган одамнинг сўзларини тингларкансан, уни нақадар қийнаганлигини хусусида ҳикоя қилишдек жасоратини қандай қилиб кўлдан бой бермаганлигига ҳайрон қолсан. Отасини қонунга хилоф равишда ҳисба олишга, онани эса қайғула-доғида ҳаётдан қўз юмгақ, ўн яшар бола укалари ва сингилларининг ягона боқувачиси сифатида қолганигини билганимда дод деб юборишимизга оз қолди.

Одиль: «Омлавий террор» ва «кичик геноцид» — бу ибораларни Гдлян иккинчи сўзд минбарига туриб депутатлар олдида бутун мамлакат кўзи ўнгига уялмай-нетмай ишлатди. Афсуски, унинг бундай бақолаши ҳақиқатга мос тўшмади. У қўллаган иборалар мазмунидан чиқадиган хулоса битта: Гдлян унинг гурусси ва республикадаги прокуратура органлари «пахта иши» ва бошқа жиний ишлар терови лойтада қанақа қонунбузарликларга йўл қўйишганини аниқ ҳис этган. Терговчиларнинг фаолиятига террор, геноцид сингари сўзлар батамом мос эканлиги эндиликда мулқо равшан. Бу ҳол кишининг бутун вужудини ларзага келтиради.

Александрин: Илгари мен Ўзбекистонни табиятининг дилбар гўшаси, деярли жаннат деб тасаввур қилардим. Ҳаммасини россиялик «гофил» банди кўзи билан кўрдим. Дахшатнинг ўзинаси қонунбузарлик миқёслари ақлини лол қолдириши нари турсин! Ярим тунда ота ва онани ҳисба олиш, гўдакларни чиркириб қилиш холлари (ҳа, айрим ҳодисалар эмас, бутун-бутун ҳодисалар) ақлу-ҳўшимга сиймайдди. Кўпинча прокурорнинг розилигисиз, гарданга ҳеч қандай айл қўйилмаган гуноҳсиз кишиларни қамқоналарда ҳафтала, ойлар давомида сақлаш беододликнинг ўзгинасидир.

Кўп йиллик юрист, халқ судьяси сифатида мен у ёки бу дедилдик, бирор-бир ҳодисага баҳо беринида холис бўлмоғим шарт. Ишонинг, ана шу нуқта наъзарга ҳаммаша риоз этман, ва қадимий Рим ҳуқуқшуносларининг «дунё кунфажун бунисун, адлия яшарсин» деган ҳикматиини ёқимда тутман. Бошқача айтганда, бу шпор қонунини ҳамма нарсадан устун ва мўътебар қўяди.

Афсуски, Гдлян гуруҳи (ва нафақат у) «Мақсадага эришиш йўлида жамини воситалар ярайверди» қабилдаги ярамас ақи-

дани қурол қилиб олди. Аслида эса ҳаммаси эмас, қонунга тўғри келадигани ярайди. Ўзбекистонда биз тўғридан-тўғри ўзбошимчаликка, зўравонликка йўл қўйилганлигини кўрдик.

— Сталина ғайриинсоний тузум пайтидаги дахшатли қатағонга тенг келадиган қонунбузарликни назарда тутаясиз, чаманда!

Яри: Шундай. Устига жанговар десант ташланган, хароба уйларнинг тоилари тепасида ракета қурилмалари ўрнатилган вертолётлар парвоз этган ана шу ҳайбаракатлиқ вазиетда Гдляннинг тергов гуруҳи дея номланган дахшат ёғирлиб кирган қорақалпоқ кишлоғини тақдор ва тақдор слайман. Мазкур қишлоқ болалари, авблар, қари-қаранг, бутун аҳолиси қанақа жаҳаннам азобини ҳис этганиларини ҳеч қандай тавсифсиз, безағу-бўёқсиз тасаввур қилиш мумкин.

Айрим яшрин миллионерлар, пахтафурӯшлик қорчалолари меҳнаткаш халқ ҳисобидан тўплага, аниқроғи — ўғрилган пулларни, тилларини оддий кишиларнинг уйларига сақлаганликлари маълум. Бироқ ақлга сиймайдиган даражада боқинчилик, кўрктиш, дағдаға усулларини қўллаганча аҳолини қинаш ваҳ-шайликдан, жоҳилликдан (менинг шахсий фикрим бу) бошқа нарса эмас.

Эксперт А. Раҳмоқуловнинг ахбороти: Ғайриқонуний ҳисба олишлардан қутулиш, қариндошларини қийноқлардан қутқариб қолиш ниятини кўзлаган Қорақалпоғистондаги «Қирқизиз» колхозининг ёши анча-мунчага етган, икки марта инфарктига йўлиққан раиси Алимов ушунда Гдлян ва унинг терговчилари дағдағаси тўғрйли хўжалик хонадонларини бирма-бир кезганича қолхозчиларнинг шахсий жамғармаларидан 422 минг сўминини йиғиб берган. Бу одам жиният содир этмаган эди. Хоразм обласидан Бекенов ҳам жиниятга қўл урмаганди. Лекин уни катта миқдордаги пулни тўпала топишрига мажбур этишти. Бундай «қўпона» тўллаш чоғида Бекенов ҳар бир қишга натарису тасдиқидан ўтқажан тилхат берди. Гдлян бунақа ўзбошимчалиқларни озмуна содир этгани йўқ.

Яри: Ўзбекистонда бўлганимизда 150 дан ортқ одам, асосан Гдлян қамқоналари азобини чекканлар билан суҳбатлашдик, шулардан 80 дан эиндининг сўзларини магнит лентасига ёзиб олдик. Менинг ўзимдагина маъжуд бўлган ёзувларни икки кеча-кундуз давомида эшитиш мумкин. Николай Алексеевичда ҳам айбис айдорларнинг аччиқ дарду хасратлари баён этилган кас-сеталар анча бор. Инсон изтироғи, деҳқон қалбининг фарёдини биз мосқавлик ва ленинградлик сайловчиларга, мамлакатимизнинг ҳар бир фуқароси эътиборига етказамиз. Ҳақиқатини ҳамма билиши керак!

Комиссиямиз тузилгунга қадар Гдлян ва Иванов тўқиб чиқарган «пахта иши» ҳақидаги мақолаларни ўқиганимда бу терговчиларни сал бўлмас қаҳрамонлар, «халқнинг жазоловчи қилчиси», ҳақиқатини барқарор этиш, қонунчиликни мустаҳкамлаш учун қуршувчилар деб ҳисоблардим. Лекин эндиликда, кўп нарсаини кўларим билан кўриб, қулқорлик билан эшитиб, бу шахслар кўпдан-кўп ноҳуя қилмишларга йўл қўйганликларига қаноат ҳосил этдим. Шундай хулосага келдикми, таъбир жоиз топилса, кўрқитиб олиш ёки ўзини қуратиш мақсадида ишлатилган уйдирмаларнинг, ёлғон-ишқининг адоғи кўзга ташланмайди. Одамларнинг ор-номуси, ҳақ-ҳуқуқи посбонлигига турган қонунларимизнинг оддий қондилари ҳам обқести қилинганлиги аниқ. Гдлян ва унинг шериклари Ўзбекистонда йўл қўйилган бебошлиқларни қанақа миллионлар ниқоби остида кўрсатмоқчи бўлганликларини мамлакатга очик-ойдин айтмасиз. Ушбу гуруҳ томонидан давлатга расмий равишда 20 мил-

лион сўм пул ва қимматбаҳо буюмлар топишрилган. Гдлян эса 140 миллион сўм хусусида жар солганлигини ҳамма билди. Ана шу 20 миллиондан қанчасини жиниятчилар ўғирлаб олганликларини ва сўнгра улардан тортиб олинганлигини, қанчаси эса тергов гуруҳининг безбетларча таҳдиди остида қишлоқма-қишлоқ йиғилганлигини исботлаймиз. Бу пуллар гўё порахўрлар ва ҳазина-талаларга тегишли деб ҳисобланган, аслида эса меҳнаткаш халқнинг улуши бўлган. Одамларнинг ана шу топган-тутганларни қонунга хилоф тарзда тортиб олинган экан, уни эгаларига қайтарш шарт.

— Ўзбекистон халқига қайтарш керак демократисиз-да, шундай эмасми, Вениамин Александрович!

Яри: Пок-халол ҳар бир меҳнаткаш ўз улушини қайтиб олмоғи зарур. Бунда мен оддий қабиланувчиларини, минг бир баҳона билан сўроққа қақирланганлар ва ҳисба маҳкум этилганларини, ярамас ишловчи ўтқажиланларни, пул топиб беришга мажбур қилинганларини назарда тутмоқдаман. Қарангки, кишилар машаққатли меҳнат завоғига топган нарсаларини сотиб бўлса ҳам пул топиб берганлар, чунки кўнгилсизликдан, жабрланишдан кўрққанлар, ўз оилаларини терговчиларнинг ўзбошимчилигидан, қийноғидан сақлаб қолишга интиланлар.

Биз ҳали жуда кўп иш қилишимиз зарур ва бу ишни нҳоясига етказишимиз шубҳасиз. Очигини айтай — мен уятдамэн. Назоратсизлик муҳитдан фойдаланб бемаънигарчиликларга йўл қўйган терговчилар, прокурорлар, судьялар қилмишидан уялман. Одамлар билан учраганимда, уларнинг дахшатга тўла ҳисояларини тинглаганимда кўларингни беҳосдан паства қаратасан, суҳбатдошинг бетига қарашдан қўчийсан...

Струков: Бугун мен қомил ишонч билан айтишим мумкинки, Гдлян гуруҳига кирган терговчилар содир этган жиндий қонунбузарликларнинг юздан бир қисмига ҳа бозқа жойларда, дейлик на Россияда, на Украинада, на Белоруссияда йўл қўйишмасди... бундақ ўзбошимчалик бирор ерда тўқинликча учрамай қолмасди.

— Бундай ғайриқонунийлик иелиб-келиб Ўзбекистонда унча қийналгини қандай баҳолайсиз! Уялайманки, бу ҳодиса республиканин жуғрофий жойлашини ва иқлим шароитига мулқо боғлиқ эмас.

Струков: Жуғрофиянинг ҳам, иқлимнинг ҳам бебошликка дахли йўқ. Халқнинг табиятини эса Гдлян ва Иванов ҳисбага олишган. Очик кўнгиллилик, меҳмоннавозлик, одамларга уларнинг тўғрйлиги ишонши, сабр-тоқат, катталарга ҳурмат, қонунни муқаддас деб билиш — ўзбек халқининг ана шу ва бошқа ақлий фазилатларидан терговчилар манфаватпарастлик мақсадларида фойдаланишган, шу тариқа, юкориде таъкидланганимдек, Ўзбекистонга ғайриқонуний тергов ўтқажис усулларини синаш майдонига айлантиришган.

Касофатнинг неғизи шундаки, Гдлян гуруҳи назоратсизлик вазиетинда иш олиб борган. Ўзбекистон ССР прокурори бор эди, лекин қонунчиликка риоз этилишини кўриқлашда унинг овози эшитилмасди. Халқ назорати, ишчи назорати, партиявий назорат... Бунақаларнинг сон-сеногии йўқ, лекин назорат қилувчи бирор азамат топилмади. Гдлян ва унинг гуруҳи маъжуд эди, унинг тепасида эса ҳеч ким йўқ. Партия, совет, ҳуқуқ-тартиботин муҳофаза этувчи органларнинг ўша пайтадги раҳбарлари кўларини ювб қўлтқиқе урганларича кузатувчилликдан нари ўтмадилар, мазкур гурусна олдда таълимчилик йўлини тутдилар. Бунақаси қандай рўй берганлигини ҳали аниқлашимиз керак. Хуллас, ўзаро деимизми, пастанд юкорига ёки юкоридан паства деймизми — назоратнинг

ҳамма тури барбод этилганлиги дахшатли ҳол бўлди.

— Биласизми, Николай Алексеевич, бебошлиқнинг қарор топиши ва ҳукм суришида ўша йилларда прокуратура Ички ишлар министрилиги тепасида турган раҳбарлар, масалан, Бутурлин унинг ўринбосари Гайданов, бошқа тоқфадаги шахсларнинг айби оз эмас. Айтинч-чи, комиссия ана шуларнинг фаолиятини ҳам текширадим! Ахир бу амалдорлар гўё ҳеч қандай ҳодиса рўй бермагандек, бирор қилғиликни қилмагандек бошқа республикаларда қонунчилик ҳимоясида турришибди!

Струков: Комиссия аъзолари ва экспертлар Ўзбекистондаги барча ҳуқуқ-тартибот органлари — прокуратура, Давлат ҳавфсизлик қомитети, Ички ишлар министрилиги, судлар, қамқонхоналар ва ҳоқсалар фаолиятини таътиш этмоқдалар. Чунки «пахта ишини» текшириш жараёнида уларнинг ҳаммаси Гдлян гуруҳи билан бир туғундагидек боғлиқ эдилар. Лекин тақдор айтмакки, бизнинг вазиетимизда Ўзбекистонда рўй берган ҳодисани сиёсий баҳолашдан иборат. Бутурлин, Гайданов, Дидоренко сингари кўпгина қонунбузарлик ижодкорларининг қилмишлари СССР Конституциясига бинносан тергов маҳкамалари томонидан текширилмоғи зарур. Айтиб қўяй: ишимиз жараёнида номлари юкориде келтирилган раҳбарлар фаолиятининг хирва жиҳатларига қўзимиз турган Борми, уларни синчиқлаб ўрганимоқдамиз, тегишли хулосалар чиқармоқдамиз. Якуновичи ҳужжатларнинг ҳаммаси қонунчиликнинг бузилиш холларини текшурувчи тергов бригадаси итиғриғе топширилади. Бу хусусда Олий Советга ҳам ахборот берамиз.

— Демак, комиссия анча-мунча далилларга эга эканда!

Струков: Бор, бўлганда ҳам оз эмас. Булар одамларни қўлга олиш ва қамашда, вақтинча сақлаш ҳисбоналарида, қамқонхоналарда қонуннинг қўпол равишда обқости қилинишидан иборат. Кишиларни уйларда «пийнчи» сақлаш, меҳмонхоналарда қамаб қўйиш сингари қонунбузарлик холлари ҳам бизга маълум. Тергов ўтқажининг ман этилган усуллари, ашадий қаллақесарларни «хизматга жалб этиш, дўқ-пўлпаса, қўрқитиш, куч ишлатиш, яъни холдан тоғунча дўппослаш, калтаклаш — буларнинг бар Гдлян гуруҳига хос зўравончиқдир.

Районларнинг, областларнинг прокурорларини, юкориде айтганимдек, ҳатто республика прокурори Гдлян олдида кўларинга итоткорлик қилдилар, ҳисба олиш ҳақидаги ҳужжатга кўларини юмганларича имзо чекдилар ва муҳр босдилар. Шубҳа остига олинганларини бирма-бир сўроқдан ўтқажис ҳеч кимини ҳавлига келмади. Буларни дахшатли ҳол дейиш мумкин. Республикада прокурор назорати Гдлян гуруҳининг обғи остида топмади. Ҳа, худди шундай бўлди. Одамлар, уларнинг тақдирин, беғуноҳлар фарзандларининг келажаги хусусида ўйнаш ҳеч кимни ташвишлантормади. Баъзан жиний ишларни виждонсизларча рўёбга чиқаршди.

— Сизлар, ҳурматли ўртоқлар, Тошкентга келганларингиздан сўнг У. Тожихонов, И. Позилонков, О. Мухаммадиев ва бошқалар билан юзма-юз учрашдингизлар. Улар Гдлян гуруҳига, Бутурлин ва Дидоренкога нисбатан озмуна норозилиқлар билдиришмади. Мана сиз, Валерий Григорьевич, судьясиз. Айтинч-чи, Позилонков иши билан танишувчи уни қоралаб ҳукм чиқарган бўларминдигиз!

Александрин: Позилоннова яқнаю ягона айб — хизмат мавқеини сунистемол қилиш айби қўйилганди. Менинг хулосам шуки, уни қора курсига ўтқажис нари турсин, ҳатто айблов эълон

(Давоми 4, 5-бетларда).

[Бош 1, 3-бетларда]

ХАЛҚ ҲАҚИКАТИ

қилишга асос бўлмаган. Бинобарин Бутурлин, Гайдамов, Дюдоренко тоифасидаги юристлар, шунингдек Бухоров каби терговчилар ва судьялар айблов ҳужжатига имзо чекарканлар, бу ҳолатни мен тушуганимдан бошқача аниқлашмаган. Ана шу ишга нукта қўйилди — Позилхонов оқланди. Таассуфки, қонунга ҳилоф равишда судланганлар бир эмас, ўн эмас, юзлаб саналади.

— Ҳозиргина 2,5 миңдан зиёд киши оқланди. Ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза этувчи маҳкамаларнинг ходимларидан анчаси гайрқонуний равишда жабр кўрди. А. Фозилов, Ф. Эминов, М. Жумаев, Ш. Рўзमतов, М. Незматуллоев, А. Абдураҳмонов, М. Ҳайдаров, А. Қалиев, Зулфия ва Рустам Аҳмедовлар, Б. Мирҳамедов, М. Жалолов, Ф. Шохидоев, М. Мушрапов... Бешошлик қурбонларининг рўйхати узундан узун. Маҳаллий ҳуқуқ-тартибот маҳкамаларида ишловчи қадрлар, меннинг назаримда кура-била туриб қирғинга учрадилар...

Александрин: Афсус ва яна афсус — миллияни, прокуратура ва судловда ишловчи таърибалар, лекин айримларга ёқмайдиған ходимлардан кутулиш йўлини тугатиш оқиб-оқини кўришни тўрилади. Ишончмани қонунбузарликда айбонларнинг ҳаммаси қонун олдида жавоб бериши керак.

Эндиликда неча йиллаб қамоқ жабрини тортганлар оқланмоқдалар, улар қўрган моддий зарар ундириб берилмоқда. Лекин маънавий-руҳий изтироблар ўзининг ким тўлдирга олади? Бундай қудратга ким ҳам эга бўлиши мумкин? Шаксан мен маънавий эришга гафрқонуний ишбас оқиллар, судьялар, ҳис беришларга йўл қўйганлар ҳисобига тўлдирилиши керак деган фикрданам. СССР Олий Советининг айрим комиссиялари ва комитетларида бу маъна алақачон ўртага қўйилган, лекин у ҳозирча назарий асослаш босқичида турибди.

Ярни: Узбекистоннинг устига қонунбузарлик ёпирилиб келганлиги шубҳасиз, албатта. Барбери одамларнингга қойилман! Чеккан азоб-уқубатларини йангла-сиқтаб гапириб берадилару, аммо гафрқонуний равишда тортиб олинган пуллари қайтарышни эмас, КПСС сафларига тиклашни талаб этдилар. «Қанақа қилишларимиз учун бизни партиядан ҳайдаб чиқаришди!» деб сўрашдан жиноятга ўтирмаган дехқонлар. Биз ўз саволларимиз билан уларнинг ярасини тирнаганлигимиз, дахшати ҳодисаларини эслатишга мажбур қилганлигимиз учун уз сўрадик. Уйланимани, юқоридан мен беён этган муаммо ҳусусида чуккур ўйлаб қараш керак.

Гдлян ҳалққа ўз нуктани назарини, бор ҳақиқатни етказиш имкониятига эга эмаслиги ҳусусида тақор-тақор гапирди. Мен маъбуот чиқаришнинг махсус йанги бормоқданам. Булар — Гдлян тарафдорларининг ва муҳолифларининг мақолалари. Муҳолифларга тегишлилари анчайин қам...

— Гдлян ва Иванов «ҳақиқатни бақириб-чақириб баён қилган сон-сановсиз маъбуот конференцияларини, қўшимчи кишилик митингларини ҳисобга олганимизда...

Ярни: ...мамлакатнинг турли бурҷлариде яшовчи ўн миллионлаб кишилар онинга тасвир кўрсатганликлари айб бўлади. Ҳалқнинг паст даражадаги ҳуқуқий маданияти ҳар иккала терговчилик мамлакатда руҳий асоса ва азизиятини келтириб чиқармоқда, одамлар онинга маъзур гуруҳлашган жойларда фикат поракўрлар ва ўғриллар яшайдилар, давлатнинг бошида турган рақбарлар эса жиноятчиларни жавобгарликдан сақлаб қолдишга уринмоқдалар, деган уйдирмаларни бемалол сингдиришга олиб келмоқда.

Шу ўринда Гдлян ва унинг тарафдорларига қарата «Ҳўш, мамлакатни кийинтирайётганлар кимлар?» деган саволини берганимиз, булар миллионлаб тонна пахта еттиштирайётган эсмизми? Пахтазорларда муқимлаб ишлаётганлар ўзбек дехқонлари бўлмайдими, ахир! Уларнинг чинакам фидокорона меҳнати эвази-

га юқори мансабли маишатпарастлар томонидан талабган ва Гдлян гуруҳи исқонисинда жабру жафо чеккан халқ ўзбеклар эмасми!

Гдлян тарафдорлари тўплаган жойларда сўзлаш биз учун оғир эди. Бор ҳақиқатни чин қалбдан баён етдиған бўлсанг бунинг тексарисини тушунишди. Чунки Гдлян кишиларни заҳарли бўхтон тасвирда деярли сармаст этиб, ҳушсизлантириб қўйганди.

Одиллов: Узоқни кўзловчи, роҳат бахш этувчи мақсадга эришиш ниятида Гдлян олмавий ахборот воситаларининг ҳамма турларидан — газеталар, журналлар, телевидение ва радиодан эмин-эркин фойдаланди. Уз-ўзини мақташ, куз-куз қилиш унинг севган усуллари эди. «Ўзбеклар ишини ўйлаб топил билан у республиканинг бутун халқи юзига тарсаки тортиди.

Гдлян «адалот учун толмас қурашчи» қабилдаги шухратга ашаддий ёлғончилик ва алдамчилик йўли билан эришди. Меъбардан чиққан, маъсулятини унутган мерказий маъбуот эса дедилларнинг текширмасданок шовқин-сурон кўтарди: Гдлянинг ҳаётига сунқасди қилинбди! (Гдлян чиққан самолётни ҳалокатга учратиш ниятида учиб-қўйишга майдонига сим тортилганлигига доир латифанамо даъвоини эсланг-а); Гдлян ва унга бўйсинувчи терговчилар ўқ ўтмас либосларда ажал билан юзма-юз келганларича қимматбаҳо бойликларини қўлга олиш даҳшатини бошларидан кечирдилар; Гдлян гуруҳи миллион-миллион сўмларини давлат хазинасига топширадилар-у, ўзлари чо-наҳор юрадилар — охириги бир сўм қолгач нима ҳам қилишини бечоралар...

Буларнинг ҳаммаси — афсона! Гирт ёлғон! Унинг ҳаётига сунқасди қилиш билан боғлиқ жинорий иш қўзғатилган эмас. Бинобарин, бундай ҳолатнинг эси рўй бергани йўқ. Ўқ ўтмас либос ҳақидаги афсона ҳам қулғили. Ҳа, Гдлян гуруҳи Давлат ҳафсизлиги комитетидан айтиб бир марта ана шундай либослардан кўн нафарини олганлиги аниқ; аммо уларни «ажал билан юзма-юз келинган операцияда» эмас, кинокамаларга рубару бўлганда иштилоқилган. Қаранг-а, одамлар шу тариха махлиб этилганлар, шундай йўллар билан сайловчиларнинг ишончу олдиқларни қозонилган!

Ярни: Такнидлаш керакки, кимму ким — айнан жамоатчиликнинг ўзи маъзур тергов гуруҳининг тақдидан муҳофаза этишга уринмоқда, унинг рақбарлари оғиздан чиқадиған сафсатага ишонмоқда. Бундай ҳол хавфли, ниҳоятда хатарли! Ана шу жамоатчилик Гдлян ва Ивановга, уларнинг теварағидеги бошиқа белз теваровчиларга ҳаллларга келган ёлғон-яшиқни гапиревариш, далилларини ўз фойдаларини кўзлаб бўяб-безаганча талқин этиш, баён қилиш ҳуқуқини берди. Жамоатчилик деганда мен аввало Гдлян ва Ивановнинг сайловчиларнинг назарда тутаман.

Бизнинг вазифамиз мураккаб, оғир, лекин шундай қилишимиз керакки, халқ бу масалага эҳтиросларни йиғиштириб қўйганича одилона ёндашсан. Гдлян ва Иванов сайловчиларини ишмоқли, ҳатто ивгогарона саволларига дуч келишимизни биламиз, шундай бўлса-да улар билан сўхбатлашшидан ҳайқимаймиз, негани айтидиган ҳаққоний гапларимиз бор. Ҳа, уларнинг ва бошқа кўпгина терговчиларнинг айбонларини оқиб берувчи исботларга эгмиз.

— Яхши биласиз, Вениамин Александрович, Гдлян гуруҳида Кунец, Шиселов, Абдиев, Карташян, Литвак, Кимсанов каби терговчилар ишлагандилар. Жабрланганлар уларнинг шаънига норозлиқ изҳор қилиш билан

чекланибгина қолмай, тергов олиб боришда ман этилган усулларни қўллаганлари учун тўғридан тўғри айблаган. Масалан, республика ички ишлар министрининг собиқ ўринбосари миллияни генерал-майори Отамурод Мухаммадиев икки йилдан зиёдроқ вақт давомиде қамоқда сақланган, куз қўрмаган, қулқ эшитмаган қийноқларга дучор этилган. Ҳозир у оқланди чикди. Қарангки, унинг қинчқларидан айримлари Гдлянга қарши томонга ўтиб олишди. Жавобгарликдан шу тариха кутулиб қолш нисофданми! Ана шулар билан учрашишга, тушунтириш хатларини олишга тўғри келдим!

Ярни: Бугун мен ҳисба олинганларни, шубҳали ва шубҳасизлик ниқоби остида қамалганларни дўлпосаган, қинаган, ҳисбага тушганларнинг хотинлари, бола-чақалари, қариндошлари, дўстлари, қўни-қўшинларини ноҳақ азоблаган терговчиларнинг номларини бирма-бир санамоқчи эмасман. Биз уларнинг сўзларини комиссия мажлисларида эшитганимиз, йўл қўйган расвогарчиликларини одамларнинг шикоятларини, бетараф прокурор Мартинсон гуруҳи тағйрлаган ҳужжатлар асосида яхши биламиз. Ушбу ахборотининг кичиккина бир қисми СССР халқ депутатлари иккинчи съездида баён этилди. Ҳозир бундай дейишми мумкин: қўпгина терговчилар совет тергов услубига, совет ҳуқуқий терговига мутлақо номуносиб йўл тутишган.

Эксперт А. Раҳмоновнинг ахбороти: Қорақалпоғистон АССРининг собиқ солиқчи сақлаш министри Худойбергановга хизмат қилган автомашина ҳайдовчисини 56 яшар Аралбай Дошекеев мутлақо асоссиз равишда ҳисба олинган ва маҳкусларни вақтинча сақлаш қамоқхонасига жойлаштирилган. Ундан Худойберганов тўплаган миллионларни топилб беришни талаб этишган. Бундай пул автомашина ҳайдовчисини да бўлмаган. Шундан сўн Дошекеевини ашаддий қалпақсарлар қўлга топшириб, «ақлим жойига келтириб қўйишнинг таянлашган.

Жиноятчилар бечора тутқунини куи сайини дўлпослаган, терговчиларга бўйсунушга ва министрнинг миллионларини чиқариб беришга «чорлаган». Бир гал «ўзарининг қўлларини кўтартириб, деворга қаратиб, бир оёгини ердан узиб туришга мажбур қилинган. Шу аллозда уни бир неча соат ваҳшиларча қинашган, оёгини тушириб ерга босса борми, шу заҳотлик муштлар зарби остида қолган.

Шундан сўн Дошекеевини камерадан чиқаришди-да, водопровод ёнига келтириб флюс беридишдан «бас» дегунча сўв ичишга мажбур қилинган. Азобланиб ҳолдан тойган маҳбус ортиқ ичолмаслигини сўрга айтганида унинг оёзига мажбурлаб сув қўйишди. Бундай «ишловлардан кейин жабрданга нимча ва теллақ кийгизишб, қўлларини кўтарганича 250 мартага тинимсиз ўтириб-туришми буюришди. Ҳолдан тойган Дошекеев қалчанча йиқилди, шунга қарамая «маъшини давом эттириш ниятида уни роса тепкилайдилар...

Мутлақо беғуноқ оддий бир киши Гдлян гуруҳи терговчиларини хоҳиш-истаклари тўғрйли тортган азоблардан, ҳақоратлаш, тахдирлашлардан бир шингилини мисол қилиб кўрсатдим. Дошекеевнинг хотини ҳам ҳисба олинган, раҳмсизлашга қийноқда солинб сўроққа туттилган.

Қаҳрамон она Бибизода Дошекеевнинг 11 фарзанди, 21 невараси бор. Удан Қорақалпоғистон области партия комитетининг собиқ биринчи секретари Камоловга тегишли миллионларни топилб беришни талаб этишган. Бундай пул,

табыйки, Бибизоданинг етти ўғил-бурча тушига ҳам кирмаган. Шунда уни хавфли жиноятлари учун қамалган маҳбус аёллар қонисига жойлаштиришган. Тўтқун зарфани роса қалпақлаган, очликка дучор қилишган, феқат нам ерда ётишга ижозат беришган, тила тишларини шарикли ручка билан қўпориб олишга уринишган. У ҳам етмагандек болалари ва набираларининг ҳам қамалишларини айтиб кўрйтишган. Қуллардан бирини қўшин хонада турган қиз Зиедани унга кўрсатиб бундай дейишган: «Мана, у ҳам ҳисба олинди...» Дошекеевнинг қариндошлари бир боло қилиб қирқ минг сўм тўплаб терговчиларга беришган. Шундан кейингича бечорани қўйиб юборишган.

Ярни: Бундай ҳолатнинг ҳар бири (бунақаси юзлаб) ишонини тахдирлаш қўриғисини комиссия аъзолари ва экспертлар гувоҳларни аниқлаш йўли билан синчиқлаб текширадилар. Мураккаб жойи шундаки, бунақа бемаънигарчиликнинг ҳаммасини ҳам ҳеч сўзсиз исботлаш қийин. Ахир бу тахдирлашлар 1983 йилда бошланганди. Вақт кетди! Шунинг учун ҳам фуқаролар ва кичиклар бетларига ниқоб тортолмоқдалар.

— Гдлян билан Иванов комиссия ишига ҳалақат беришмаюптими! Бошиқа терговчилар ва уларнинг тарафдорларини-чи!

Струков: Ҳалақат беришмапти. Ҳақиқат тўсиқ қўйишмапти. Съездга тақдим этилган ахборотга эътибор қилган бўлсангиз: унда манфаатдор ва номанфаатдор томонларини нуқтани назарларини, қарашларини буртиртиб кўрсатганлигини сезгандирсиз.

— Ҳа, нафақат «мен, бошқалар ҳам сезишимиз. Сизлар тутган йўлни аллақандай мулозиматли деб баҳоладик.

Струков: Кўпчилик шундай деб ҳисоблайди. Бу эса нотўғри. Биз Мартинсон гуруҳининг далилларига тўлиб-тошган ҳужжатларини барча депутатларга тарқатиб беришимиз мумкин эди, албатта. Еки Лигачев ҳақидаги сўрақани, Гдлян гуруҳи фаолияти устидан прокурор назорати ўрнатилмагани тўғрисидаги қозғоларини... Уларнинг ҳаммаси тўпласа юз ваерлик китобдан ошиб тушарди. Биз бундай қилмадик. Чунки комиссия масаланинг тахмин-таваққал муҳокама этилишига қарши эди. Муҳокама бўлдимки, депутатларнинг «қонини қайнатишнинг, уларни далиллар билан аъдиришишни истамедик, негани ҳали ишлашимиз, роса тер тўкиб ишлашимиз керак эди. Биз депутатларга, сайловчиларга тасвир ўтказишдан ўзимизни тийдик. Ақлларга лол қолдирувчи шов-шувларга ҳам эрк бермадик. Аслида шундай қилишимиз мумкин эди.

Гдлян эса, аксинча, ҳимоя ва ҳужумнинг ана шундай усулини танлади. Съезд зали «Гдлян ва Ивановдан қўлингини торти!» сарлаҳали мақола босилган «Голос избрателя» («Сайловчи овози») газетаси билан тўлдирилганди. Уни ким чиқарган дейсизми? Тельман Хоренович ва унинг тарафдорлари чиқаришгани шубҳасиз. У эса комиссиянинг залини «портлатмаслик» қарорига келгани ҳақида оғоҳланганлиги.

Ярни: Ана шунда мен минбарга чиқдим-да, бу масалани муҳокама этимаслигини депутатлардан ўтиниб сўрадим. Чунки Узбекистонга келишимиз, Москвада жуда катта ҳаждадаги ишларни бажаришимиз зарур эди.

Шу пайт зеленоградлик сайловчилардан ўзбекистонлик депутатларини минбарга қинлаштирмаслик, комиссия томонидан текширилмаган далилларни ошқор қилимаслик сўралган хат тушди. Гдлян бундан баҳабар бўлиши мумкин эмасди. 70 минг киши имзо чеккан бу макубу уни ҳимоя этувчи комитет жойлашган

Зеленограддан келганди. Хуллас, бутун залини у масала муҳокамасига шайлаган, бунинг устига номма-ном овоз бериш таклифини киритганди.

Гдлян ва Ивановнинг мақсали нима эди? Барча депутатларнинг иштирокида ўзига хос митинг ўтказиш, бутун мамлакатга (мажлис телевидение орқали олиб кўрсатилаётганидан фойдаланиб) комиссия портфели бўшлигини «исботлаш» кўзда тутилганди. Аввалига маълум даражада бундай қадам ташлаш насиб этгандек туюлди. Аммо кўп ўтай оқилона фикр янгради: митинг-боллик тўхтатилсин! Гдлянинг қўлида у билан Иванов айбломочи бўлган кишиларнинг фош этувчи бирор бир ҳужжат йўқлигини депутатлар аниқладилар. Шундан сўн дағдага бошланди. Мен Иванов нуқтининг яқунловчи қисмини назарда тутмоқданам. Жақондаги бирорта ҳам парламента бунга тоқат қилолмас, Иванов депутатлигини қололмас, унинг сиёсий юлдузи аллақачон ботиб кетган бўларди. Бизнинг парламентамиз эса сажий эмасми, бу заққумни ҳам ютиб юборди.

— Бундай саҳоват қалтир ҳақилдан бошқа нарсга эмас. Унинг экибин беҳад қатта. Аммо бу энда бошиқа маззу. Айтинг-чи, Вениамин Александрович, Иттифоқ прокуратураси ва Узбекистон ССР прокуратуралари комиссия ишига ҳалақат беришга, қонунбузарлик ҳолларини яширишга уриндиларми, йўқми!

Ярни: Ишмининг дастлабки босқичида тўсиқлар қўйишга интилишлар бўлди. Мамлакат бош прокурорининг ўринбосари Катушев, Попежимов ва бошқалардан «қўрсатилмасини», «чиқрилмасини» каби фармойишлар чекгани рости. Лекин тасвир ўтказиш мутлақо сезилмади. Шунга қарамая жиддий ҳужжатларни, жулмадан Гдлян гуруҳи фаолияти устидан прокурор назорати ўрнатилмагани исботловчи қозғоларни биздан яширишга уринишди. Ҳозир ҳеч ким бизнинг йўлигимизни мутлақо тўсаётгани йўқ.

Узбекистонда бизнинг ишларимизга ҳалақат беришмади. Барча тоифадаги рақбарлар — республика, область партия комитетлари, ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза этувчи маҳкамаларининг рақбарлари билан учрашувлар, сўхбатлар бўлди. Тергов ўтказиладиған махсус жойлар, қамоқхоналар қўздан кечирилди.

— Меҳнат-тузатиш колониялари, қамоқхоналар, тергов олиб бориладиган хоналар, ҳисба олинганлар вақтинча сақланадиган жойлар Ички ишлар министрлиги ва прокуратура тасарруфидан олиниши билан боғлиқ гоёга қандай қарайсиз? Маъзур маҳкамаларнинг ходимлари қамоқда сақланаётганлар ҳузурига бемалол кириб-чиқиб имкониятини сунъиймоқ қилаётганликларини, гафрқонуний қондаларни маъмуриятга мажбурлан суқштирайётганликларини маълум-ку.

Ярни: Сизнинг фикрингиз ва унга берилган изоҳларга розиман. Терговнинг ўзи бир олам, авахтаҳона эса мутлақо бошқа. Бунинг устига назорат деганимиз бор. Билишимча, барча муаммоларни бундай ислохот билан ҳал этиб бўлмайди. Бироқ бир қозон ичида ҳукм юритиш шароитида ураётган номақбул қолларнинг асосийларидан кутулмиш мумкин.

Қамоқхоналарга «таш-сўраш» бу гоивнинг тўригилиги нисбатан ишончмини оширди. Шундай кимраларни қўриққи, уларда жиноятчилар ҳам, Гдлян гуруҳи томонидан қўзғатилган ш бўйича ҳисба олинган гуноҳчилар ҳам сақланмишган экан. Шубҳа эстига

тушганлар, айбонлар, болаларини ҳам кўздан кечирилди. Бундай гафрқонуний қўйишга ким журт Бу саволини мен Гдлян прокуратураси бермоқчиман. Гдляр куларнинг бириди рашиди: «Биласизми неча ёшда эканлики ранг-а, ўн яшарми яшарини нима фарқи Фараздлар ўз ота қилмишларни учун жадилар-ку! Жавоб бў бур ҳам эмас улар!

Эксперт А. Раҳмоновнинг ахбороти: Гдлян бош тергов гуруҳи дағдага мақсатига видеога усулдан ҳам фойдаланишга айтиш айбон қилинган. Мана баъзи Айбонларнинг қиздан терговчиларини — мол-мулкни, қимматбаҳо буюмларни топширишни рақди, жисмоний ва лардан қандай бўлгани йўлайди. Еки бошқоқ бузгани онлайнда да йнглай-йнглай қозган, азоб-уқубатдан дахшатлардан қўриққиларди ва унинг ялиб айтиган сўзларини эшқибизни қўтариқин! Ҳа, воз кечинг, бизни Нега биз азоб кечирганми... Раҳмингизни Бунча манзарага кибера олади! Ансарий гуноҳсиз гуноҳкорларига, дўст — ўртракли микдордаги беришини ўқитириб сў...

Ярни: Бундай дала ва унинг гуруҳидаги маънавий дунёсини гафрқонунийлигини давлат қонун билан қамраб олишга мумкинми? Биз бўлмайдиган қўлданларнинг айримлари сўз юритдики. Бошқоқ ҳозирча суктур сақланган уни мамлакат қиламиш. Халқ ана кутмоқда. Аввало Уландан, ҳақоратла эса мутлақо беғуноқмоқда бўни.

— Гдлян гуруҳини мажбуриятга буюмлик ҳилоф тарзда қаша олганлиги тўғрисида эътибор. Бунинг исбот қоллар ҳусусида юза юритилди. Бунинг шарҳлаш мумкинми!

Одиллов: Қимматбаҳо зебу-зийнатлар ҳусуротни экспертлардан миз маълум. Уларга лум.

Эксперт М. Авруковнинг ахбороти: Қонунга жиноятчилик ҳамма нарсаларни таъвоҳлиқда бирма-бир ўтказишни, уларнинг албатта қўрсатишчи сўнғи ана шу буюмлик қинчоқлар керакликини, мизолар биллиниб муҳрланганини — Кечирасиз, Миявч, бундай пайтда дабуа буюмларнинг ҳаққини аниқ белгила этиш мақсатига экинслар иштирокини эътибор эмасиларми!

— Бунинг ҳолати сўзини давом эттирмак. — Шундай қили бўлса, мутаваккиллаб этилдилар. Иммас, қимматбаҳо ҳаммаси экспертларга

БИЛМОҒИ ЗАРҲУР

шанлар, айланганларнинг хо-
нлари, болалари қамалган хо-
ларни ҳам кўздан кечирдик.
ндай ғайринисониликка йўл
йишга ким журъат этдикин?
саволни мен Гдлянга ва Итти-
прокуратураси раҳбариятга
армоқчиман. Гдлян тарафдорла-
рунларнинг бирде мендан сў-
ишди: «Биласми бу болалар
да шуда эканликларини?» Ка-
инг-а, ўн яшарми, ўн етти
арми нима фарқи бор бунинг!
арзандлар ўз ота-оналарнинг
лишлари учун жавоб бермай-
лар-ку! Жавоб беришга маж-
рр ҳам эмас улар!

Эксперт А. Раҳмоқуловнинг ах-
ротини: Гдлян бошчилигидаги
роғов гуруҳи дағдага, кўришти-
қақсада видеога ёзиб олиш
улидан ҳам фойдаланишган.
ларнинг бу қилмишлари исбот-
ган. Мана бизни мисоллар
блануачи экранда туриб ўз
андан терговчиларга ҳамма
рсани — мол-мулкни, пуллар-
ни, қимматбаҳо буюмларни их-
берий топширишни ўтиниб сў-
ишди, жисмоний ва руҳий азоб-
рдан қандай бўлмасин кутиниш-
ўйлайди. Еки бошқа бир ви-
оё бўзунини оилайки: ота экрани-
яйла-йяйла қовоқларини иш-
и, азоб-уқубатдан адо бўлган,
қаштардан қўриққан қизини
ради ва унинг ялинби-ёввориб
тган сўзларини шитади: «Дада,
изни кўтаринг! Ҳамма нарсадан
из кечинг, бизни қўтаринг...
ага биз азоб чекишимиз ке-
... Раҳмингиз келмайдики!»
маъна манзаратга қай юрак дош
ра олади! Аксарат ҳолларда
ноҳис гуноҳдорлар қариндош-
ида, дўст — ўртоқларига ке-
лики миқдордаги пулни тўлаб
ришни ўтиниб сўрайдилар...

Яри: Бундай далиллар Гдлян
унинг гуруҳидаги терговчилар
ънавий дунёси бузуқлигиндан,
аринисониликдан ишона. Сод-
т қонун бунгақасда йўл қўйи-
мукинми? Биз инкор этиб
лаййдиган кўндан кўп ҳолат-
рининг айримлари ҳусусидагина
а юриданки. Бошқалар ҳақида
арича сукут сақлаётимиз. Ун
арча текшириб, ҳақиқат аниқ-
нган уни мамлакатга маълум
ламаиз. Ҳақ ана шу адолатни
моқда. Аввало Ўзбекистоннинг
данган, ҳақоратланган аслида
а мутлақо бегуноҳ халқи кут-
қақса бунинг.

Гдлян группаси одамларнинг
қимматбаҳо буюмларини қонунга
лоф тарзда қанқатиб тортиб
ганлиги тўғрисида гап-сўзлар өз
ас. Бунинг исботловчи баъзи
лар ҳусусида юзакисна фикр
итилди. Бунинг муфассалроқ
рхлаш мумкинми!

Одьялов: Қимматбаҳо буюмлар,
бу-зийнатлар ҳусусидаги ахбо-
тни экспертлардан эшитгани-
зиз маълум. Уларга ҳаммаси маъ-
им.

Эксперт М. Аврукиннинг ахбо-
ти: Қонунга биноан терговчи
итув ўтказганда қимматбаҳо
ма нарсаларни ҳолислар гу-
лигида брима-бир рўйхатдан
қазими, уларнинг белгиларини
бақда кўрсатиши шарт. Шундан
қиб ана шу буюмлар ёки та-
ноҳдорлар керакли тарзда ўра-
ши, миқдор билан тасдиқла-
б мухрлашни зарур.

Кечирасиз, Михаил Яковле-
ва, бундай пайда айталик тил-
буюмларнинг ҳақиқий қилма-
ини аниқ белгилаш ва қайд
иш мақсадида эксперт-мошшу-
лар иштирокини таъминлаш
иш эмасмикин!

Бунинг ҳолати йўқ, — дея
изини давом эттирдик М. Авру-
ки. — Шундай қилиш имкония-
и, мутахассислар дарҳол
либ этиладилар. Ишонч топила-
са, қимматбаҳо нарсаларнинг
аммаси экспертизага юборилади,

ўша ерда гуноҳлар иштирокида
уроғлиқ буюмлар ўртага қўйила-
ди, мутахассислар улардан ҳар
бирининг вазинин, нархини, зебу
зийнатининг турини, бошқа белги-
ларини аниқлаб ёздиладар. Қим-
матбаҳо нарсалардан бирортаси
ашёвий далил деб ҳисобланса
ҳам унинг белгилари муфассал
ёзилади ва махсус қарор асосида
қийимий ишга қўйилади.

Қонуннинг ана шу барча талаб-
лари ҳатто эндигина иш бошлов-
чи юристларга маълум бўлгани
ҳолда Гдлян бошчилигидаги гу-
руҳ уларни шунча йил давомда
барча жинсий ишлар бўйича ме-
нсимай келди. Шу ўринда «юса-
нининг тағида ним қоса йўқимизи!»
деган нақлини ишлатгани келади.
Бу ёғини ўзингиз ўйлаб кўринг ва
хулоса чиқаринг.

Қимматбаҳо буюмларни қўлга
киришти тартиби асосан қуйида-
гича бўлган: терговчилар гуру-
ҳи, кўпича шахсан Гдлян бошчи-
лигидаги кишилар келишган-да,
қимматбаҳо буюмларни тўпла-
ганларича бир арақ қозоғга тах-
минан қуйидаги сўзлар ёзилган:
Учта «дипломат» қўлга киритил-
ди. Биринчисида — олтин таи-
лар, 50—100 сўмлик совет пул-
лари, тилла буюмлар. Иккинчиси-
да — тилла буюмлар, олтин таи-
галар. Учтинчисида — 1982 йилги
заём қозғалиши.

Муфассал ҳисоб-китоб қилин-
маган. «Дипломатлар» устига
Иттифоқ прокуратурасининг 374
ёки 268 рақамлари ўйинлар мухр
болган. Қимматбаҳо буюмлар
ҳам, мухр ҳам Гдлянга саклан-
ган... Орадан бир неча кун ўт-
ган ана шу нарсалар кўздан
кечирилган, лекин бунда ҳам му-
тахассислар тақлиф этилмаган,
қону талаблари бажарилмаган.
Масалан, прозоюлда курсталиш-
ишча, «Сариқ рангли металлдан
ясалган нодрин тошли ва тошиз
27 та узук қўлга киритилди». Ҳўш,
қанақа тошлар! Шунданми ёки
соқ марваридданми! Бу саволлар
ишчани оқдиқ эмас, айнақин
қалтирс. Ахир узунинг бир неча
100 сўмликдан тортиб бир неча
100 минг сўмликгача турн маж-
жуд ақалигини ҳамма билади.
Бунинг устига турли одамлардан
тортиб олинган қимматбаҳо нар-
салар, зебу-зийнатларини бари
тўланган-у, шундан кейин бир
халтада Москвага жўнатилган.

Бунақада марварид кўзли
узукларни «сарб қўйса», Мос-
квага эс қаут қузисини жўнат-
са бўларкин-да! Қимматбаҳо
буюмлар, тиллалар ўнгу сўлга

тарқаб кетмаганига ишонасизми!
— Йўқ, ишонмайман, — деди
М. Аврукин. — Бунинг устига
Гдлян гуруҳи тортиб олган пул-
ларнинг анчаси етишмай турган-
лиги аниқланган.

Струковга савол:
— Сизларнинг комиссиянгиз,
Николай Алексеевич, икки гу-
руҳга бўлинган, бири — Гдлян то-
монида, иккинчиси — унга қар-
ши деб эшитганман Бу гап —
сўзлар ҳақиқатга тўғри келади-
ми? Дарвоқе, сизни Гдлян та-
рафида дейишадими...

Струков: Ҳа, шундай фикр бор
(сўзда айтилди бу). Гўё мен
Гдляннинг одами жанман-у,
унинг манфаатини кўзларқанман.
Бу ҳақиқатга батамом тўғри кел-

майди. У ўз маслақдошлари ва
айдоқчиларини қандай таллагани-
ни билмайман. Менинг пировард
мақсадим эса — ҳақиқатни аниқ-
лаш. Кимки қонунни бузган бўл-
са, шунга яраша жавоб бермоғи
шарт.

Комиссиядаги оқишларга доир
гап-сўзлар ҳам пухта неғизга
эга эмас. Тўғри, унга бирлашган
ҳар бир кишининг қалбига қўл
солиб кўролмайсиз. Лекин ўзин-
гиз хулоса чиқаринг: сўзга тақ-
дим этилган оралик, яъни хомаки
ҳужжат комиссиянинг барча аъзо-
лари томонидан маъқулланган ва
имзоланган эди. Муҳокама пайти-
да у ёки бу далилларни, ҳолат-
ларни ҳуқуқий ва сиёсий баҳо-
лашда жидадий баҳслар, торти-
шувлар рўй берди. Аммо барибир

СССР халқ депутати А. Ф. МУХТОРОВнинг яқунловчи сўзи

«Ўзбекистонни тиканли симлар
билан ўраб олмақ ва миноралар
ясоб соқчилар қўймақ керак,
чунки бу ерда ўрилар ва пара-
хўрлар шайидилар...» — Бу «ки-
матли сўзлар» Гдлян гуруҳида
ишланган терговчи Карташянга
тегишли.

«Хомаки маълумотларга қара-
ганда (улар ҳали аниқланмади) Ўз-
бекистонда салбий ҳолатлар аж
олган пайтларда рўй берган жи-
ноятлар оқибатида кўрилган зар-
р бир неча миллиларда сўмини
ташқил қилади. Бу — Урта Осиё
Чернобил. Билишимча, уни бош-
қа ҳеч нарса билан таққослаб
бўлмайди». Бу сўзлар Москва-
вике новости ҳафтаномасида бо-
силган «Иттиқом» сарлавҳали ма-
қолада: келтирилган. Унинг муал-
лиги — Ўзбекистон ССР проку-
раторининг собиқ ўринбосари
О. Гўйданов.

Очилини айтиб: Ўзбекистонда
рўй берган жиноятчиликни, чўн-
такка партия билетларини сол-
ганларича халқни талоган шоҳси-
фатларни, бойликка ҳирс қўйган-
ларни, ўз миллатини талоганлар-
ни, уни қашоқлик жарн ёқасига
келтириб қўйганларини ҳеч ким
ҳимоя қилмоқчи эмас. Ҳеч ким!

Лекин бир саволини бор: мут-
лақо айбис, гуноҳсиз халқни ҳа-
қоратлаш, ерга ўриш, шарманда
қилиш ҳуқуқи кимга берилган!
Ҳақ кимга! Бундай ҳуқуқни ўзбо-
шичмачили, бобошлик, зўравон-
лик, бераҳмлилик касб этган
шахслар кашф қилганликлари ҳу-
сусида мўтабар комиссия аъзо-
лари узил-кесил, аниқ-равшан
фикр билдиридилар, қатоган
ижодкорларининг ноиларини бир-
ме-бир санаб кўрсатдилар. Со-

дир бўлган жамики қонунбузар-
ликлар учун улар жавоб бериш-
лари муқаррар!

Комиссия Ўзбекистонда бундай
беодиллик не сабабдан қандай
содир этилганлиги сабабларини
ҳам ҳаққоний кўрсатиб ўтди. Бир-
қор шундай боислар борки, улар
тўғрисида икки оғиз сўз юришти-
шани фэрз деб ҳисоблайман.

Амаллар ва сиёсий тўполончи
Гдлянни қўллаб-қувватлаган
СССР Бош прокураторининг ўрин-
босарлари Катусев билан По-
бевжин эдилар. Зўравонликка шу
тариқа асос солинди, пойдоёр
ўрнатилди. Кўпгина журналист-
лар, аввало марказдаги оммавий
ахборот воситаларининг ходим-
лари беодилликнинг томиринга суя
қуйиб, ўғит бериб турдилар.
Оқибат шу бўлдики, Гдлян ҳар
қандай незорат остидан мутлақо
қиқиб, қонунбузарликни кенг қу-
лоқ ёйдириб юборди.

Номабул йўлни юқумли касал-
га ўхшаш бўлади. Ҳар қандай
қилимшлари учун жавобгарлик-
дан қутилиб қолшга ишонган
Гдлян ва унинг ёрдамиде онгли
заҳарланган бошқа терговчилар
мамлакатининг турли бурҷакларидан
Ўзбекистонга келиб бегуноҳ-
лар бошига қирон солдилар. Бу-
турлин, Гўйданов, Дидоренко,
Лалтев, область прокурорлари-
нинг собиқ ўринбосарлари Гал-
кин, Торопов, Титоренко, тергов-
чилар Артамонов, Кочергин, Ши-
тов кабиларнинг ноилари энди-
лиқда республикада жирқаниб
тилга олинди. Бундай шаккиоқ
шахслар рўйхати узундан-узун.
Оммавий тарзда ғайриқонуний
ҳисба олишлар, юзлаб айрон
этилган тақдирлар, тўйинган кўз

беовв жанглриси ягона фикрга
келдик.

Яри: Афсуски, бугунги суҳбати-
мизга ажратилган вақт инҳолсига
етмоқда. Уни яқунларканми, Ўз-
бекистонда бажарган ишмииздан,
қишлоқликлар ва шаҳарликлар бил-
лан учрашувларимиздан, турли
даражадаги раҳбарлар ҳузуриде
булган фикр алмасувлардан қано-
ат ҳосил қилганлигимизни таъ-
кидламоқчиман. Шу тариқа ко-
миссиянинг бошқа аъзоларига
айтадиган, оммавий ахборот во-
ситалари орқали баён этидиган
мулоҳазаларимиз оз эмас. Биз
бўёқларни бўрттириб кўрсатиш
ниятидан узоқдамиз, у ёки бу
кишини қўтариб қолши, оқлаш
мақсадимиз ҳам йўқ. Одамларга
синчиклаб текширилган, қайта-қай-
та кўздан кечирилган, етти ўлчаб
бир кесилган ҳақиқатни етказ-
моқчимиз.

Ўзбекистон халқига омонлик,
бахт-саодат тилаймиз!
— Раҳмат, ҳурматли ўртоқлар!
Адолатпарварлик йўлида сизлар-
га омад истаймиз!

Сўхбатдош
Анатолий КОВАЛЕВ.
М. НАЗАРОВ олган суратлар.

ешлари — ҳаммаси шуларнинг
виждонига ҳавола. Такрор айта-
манки, бу — жазосиз қолшга
комил ишонч ҳосил этишнинг на-
тижаси.

Қонунбузарликнинг заҳарли
уруғларини Ўзбекистон бўйлаб
сочиб чиқарилган бугунги кунда
бошқа республикаларга тумарақ-
қай тарқалиб кетишди, у ерларда
ўзларининг қора қилмишларини,
ёвуз ниётларини рўёбга чиқариш-
ни давом эттиришмоқда. Қалби
кир бу кимсалар ҳайрли ишлар-
дан ҳаммаси четда турадилар.

Ўзбекистон халқи фожиасининг
рўй беришида юқориде мен
ноиларини келтирган Катусев ва
Побевжимов сингарилар алоҳида
ўрин туттишди, айниқса кадрлар
масаласини ҳал этишда бошбош-
доқликка йўл қўйишди. Ҳудди
ана шулар республикамизга ма-
ҳоратни жиҳатидан ишга ярамай-
диган, бошқа жойлардан жон
жон дея жавоб берилган ходим-
ларни жўнатдилар. Уз навабтида
«казз мехмонлар» қонунларимиз-
ни оёқости қилишди, маҳаллий
миллат ақилларидан чиққан ҳу-
қук-тартибот маҳкамаларининг
ходимлари танобини тортиб қў-
йишди, лиҳини боллаб қайриш-
ди.

Халққа қарши қилмишлар жа-
зосиз қолшиш мумкин эмас! Мен
бунга аминман, бу ҳақиқат рўёб-
га чиқишга виждонимга ишон-
гандек ишонман! Зеро бунинг
қонун талаб этди, ҳуқуқий давлат-
ни барпо қилаётган халқ талаб
этади! Мен эса ҳақ йўлидаги гу-
рашнини сўнги нафасимгача тўғ-
атмайман!

(«Қишлоқ ҳақиқати»
газетасидан).

ЮТҚАЗИБ ҚЎЙГАНМИШ-А...

ДУШАНБЕ. Тожикистон ССР
Давлат ҳавфсизлиги комите-
тида ўтказилган мабуот кон-
ференциясида журналистларни
Абдулхамид Давлатов иши
бўйича олиб борилган тергов
натижалари ва республика
Олий судининг қарори билан
ташдиришди.

Ҳўш, бу одамни Ватанга хо-
инлик йўлига киришга нима
мажбур этди! Унинг ўзи бу
саволга: 1988 йилнинг ёзида
қартабозлик қилиб катта миқ-
дордаги пулни бой берганлиги
ва 20 минг сўм қарзни
тўлаш имконини йўқлиги сабаб-
ли чет элга ўтиб кетишга қар-
ор қилдим, деб жавоб бе-
ради.

Тожикистон ССР Оржон-
кидзеоб район умумий оқ-
қатланши корхонасига қараш-
ли ошхоналардан бирининг
ошпези чегарадан ўтиши бил-
анлоқ можаҳидлар тудасига,
сал кейинроқ эса Покистонда-
ги кўпорувчилар таёйролчи
махсус лагерга тушиб қолади.

1988 йилнинг декабрида Дав-
латов қурол-яроғ ортилган кар-
вон билан Афғонистоннинг
шимолда пайдо бўлади. Ут-
ган йил январь ойининг боши-
да каттагина юк, инструкция-
лар, қурол-яроғ, кўпорувчи-
лик рўхнада адабиётлар
ҳамда йўл кўрсатувчилар ҳа-
роғлигиде яширин равишда
СССР ҳудудига ўтказилади.
Бугун биз Пешаворда у олган
инструкциядан парча келти-
ришимиз мумкин. «Тожикистон
муслмонлари жумласидан ав-
валига 20 кишини диний ва
ҳарбий таёйроғлиқдан ўтиш
учун Нангөрхор (Жалолобод
вилоятининг маркази)га жўна-
тилган, улар таёйроғдан ўт-
казилган сўнг Тожикистонга
қайтадилар. Шундан кейин
бошқа гуруҳини юборинг...

Республика ҳудудига қу-
рол-яроғ ва озиқ-овқат сак-
ланедиган оморлар, штаб
(таиңч пункти), можаҳидлар
учун база ташқил қилин-
ди. Топшириқ оладиган ва рус

армиясида хизматни ўтайдиган
биродерларингиз Тожикистон
можаҳидларига қурол-яроғ ва
ўқ-дори оморларни қаврлар-
де жойлашганини маълум қи-
лишлари зарур. Бу оморлар-
ни ҳар қандай йўл билан бўл-
са-де, қўлга олиш ёки пор-
тлаб келтириш лозим...

Давлатовнинг қайтиб кели-
ши Давлат ҳавфсизлиги коми-
тети ходимлари томонидан
қайд этилганди. У яшириниш-
га, бекинби ётишга уринди,
аммо бунинг иложи кўнглиги-
ни тушунган, ҳийла ишлатди:
16 февраль кунин республика
Давлат ҳавфсизлиги комитети-
га гуноҳдорларча бўйин эгиб
келди-де, чегарадан қонунни
бузиб ўтганлигини тан олди.
Бошқа қилмишлари ҳақида
лом-мим демади.

— Суд мурекаб бўлди, —
дейдиган Тожикистон ССР Олий
судининг аъзоси Н. А. Коло-
бова. Давлатов судда тўсет-
дан аввал берган кўрғазмала-
рдан қайтиди ва Ватанга хиё-

нат қилганлигини мутлақо ин-
кор этди. Судда уни фош қи-
лишга, гуноҳдор билан юзлаш-
тиришга тўғри келди.

Суд тугади. Давлатов Жи-
ноят Кодексининг бир йўла
учте моддаси бўйича айбдор
деб топилди: Ватанга хиёнат
(Совет Иттифоқига қарши душ-
манлик фаолиятини олиб бо-
ришда хорижий давлатга ёр-
дам бериш), чегарадан қону-
га хилоф равишда ўтиш ва тов-
ламачилик. Жазо чораси —
кучайтирилган тартибдаги ла-
гера сақлаш шарти билан
саккиз йил муддатга қамалди
ва мол-мулк мусодара этил-
ди. Жиноятчи чегарани бе-
малол бузиб ўтган жойдаги
чегара отряди номига хусу-
сий ажрим чиқарилди.

Н. СЕМИКИН,
Тожикистон ССР.
[«Сельская жизнь» газете-
сидан].

Сўх залиган

• Пири бадавлатларимиз •

Холмат ота айвонда келини олиб кирган чойни ҳузур қилиб ичар экан, кўз ҳовлига кириб келган уч-тўрт нафар 12—13 ёшлардаги болаларга тўшди.

— Келинлар, келинлар, нечук, нечук, оппоқларим! — деди ота чехраси ёришиб. — Тинчликми?

— Ассалом алайкум, бува, — Бавариялар салом беришди улар. Тинчлик. Сиздан бир нарсани сўрамоқчи эдик, ҳаммамиз бирга келавердик.

— Жуда яхши тойчоқларим, қани ўтиринлар-чи, уйда бир ўзини қолиб эриказётган эдим. Келганларингиз яхши бўлди.

— Мактабимизда Армяя кунига бағишланган байрам ўтказмоқчимиз. Шу кечада ўз хотирларингиздан сўзлаб берамикансиз, деб розилингизни берармикансиз, деб розилингизни берармикансиз эдик.

Холмат ота ўз умр китобининг зарварақларига тикилётгандак ўйга-тўйга. Кейин ўзига калтмос ва илтижо нигоҳи билан қараб турган на-бираларига қараб:

— Йўқ, демайман, — деди...

Ота ҳавас қилгудек умр йўлини босиб ўтди. Унинг ҳаётида ёшларга сўзлаб берса арзигудек воқеалар тўлиб-тошиб ётибди. Пиру-бадавлат, саксон иккинчи баҳорини қаршилаётган бу табарруқ зот кеңирган турмуш йўли турли лавҳаларга бой. Биз улардан айримларни ҳақида ҳикоя қиламиз.

Холмат тўнининг елкаси амоқдан аримаган камбағал деҳқон оиласида туғилди. Отаси — Рўзимат Бобо бутун умрини бойлар хизмати билан ўтказди. Катта ер эгаси Раҳимбой эшигида билгадиги бор кучи-ю, белдаги қувватидан айрилди. Лекин касаси оқармай, бири икки бўлмай бир этак болани хотини Аширзолага ташлаб 1928 йилда ҳаётдан кўз юмди. Ер қаттиқ, кўк йироқ эди. Нора-сидаларни катта қилшининг ўзи бўлмайди. Энди онанинг қўли косов, сочи сулурги бўлиб қолганди. У меҳнат билан болаларини оёққа тургазди. Бу орада не-не машоқатларни кўрмади дейсиз? Мушкул кунлар ўтиб, фарзандлар ўз йўлларини танлайдиган кунлар ҳам келди. Биров болалигиданоқ далага отланди, бошқаси боғдорчиликка ҳавас қўйди. 1928 йилда машхур ўзбек саркардаси Мирқомил Миршаропов дивизиясида хизмат қилди. Холмат ота айникса, С. Раҳимов билан 41-полкда хизмат қилган даврларини яхши эслайди. Кейинчалик С. Раҳимов ана шу ўзбек дивизиясида штаб бошлиғи вазифасини ўтади.

— Ниҳоятда қаттиққўл, тadbиркор командадор бўлиш билан бирга, яини замонда ён — атрофидагиларга меҳрибон ва эътиборли ҳам эди, — хотирлайди ота юртдошиниз ҳақида сўзлаб.

Уруш жангчига бир қисмининг ўзида мўжиб бўлишига қароват беролмайди. Холмат ҳам шундай ҳолатни

бошидан кечирди. У Белоруссия фронтнда турли қисмларда бўлди, шиддатли жангларда қатнашди. Бир қатор операцияларни муваффақиятли бажарган Холмат Рўзиматовни кўмондонлик аълочи командир қаторида рағбатлантирган.

Смоленск остоналаридаги оғир жангларда эса у жасорат кўрсатиб, орден, медаллар билан мукофотланди... Ота ўтмишини хотирлар экан, шундай жаҳаннамдан ўлмай тирки қайтганимга шукур қиламан деди. У бизга она-Ватан тупрогини душмандан озод этишда ҳалок бўлган кўп тенгқурлари ҳақида гапириб берди. Емгирдек ёғилётган ўқлар остидаги жанг, ердаги чалахон ярдорларни эслаб этни жунжикди. Белоруссия заминни учун бўлган аёвсиз жанглардан бирида Холмат Рўзиматов қаттиқ яраланди. Уни фронт орқасига, уйига жўнатишди. Олти ўгоннинг барини урушга жўнатиб,

кийди ва ана шундай талончиларга қарши мардона курашди. У бу пайтда Калинин (Ҳозирги Тошкент) районида «Ўткун», К. Маркс номи ва «Ўзбекистон» колхозларида халқ оссойшталлигини кўриқларди.

У кун билан оғир меҳнат қилган эл ҳеч бўлмаса кечаси тинч ухласин, дея ўз ҳудудидаги жойларини айланиб юрар, қаерда бирор нотинчлик бўлса, дерҳол ўша ерда бўлар, айбдорни топмагунча қўймас эди. Бу орада у «Хол мелиса» номи билан машхур бўлиб қолган, ўғри-талончилар ундан юрак олдириб қўйган эдилар. Ҳатто уни йўқ қилиш учун ҳам бир неча бор урингандилар. Ана шундай тўқнашувларнинг бирини унинг шериги Ширинов ўлдирди. Ҳали-ҳали дўстининг қонга беланган жасадини эслаганда Холматнинг баденига титроқ туради... Унинг тепасида у албатта қонхўрлардан ўчи олишга қасам эчди...

ган тўрттала оға-инилари Рўзиматовлар номи ҳам бор.

— Тақдир юки оғир, — дейди ота. — Уни кўтаришга чоғи келган иродали кишиларгина турмуш меҳнатқатликларини енгиб, ҳаётга интилервердилар. Бизнинг оиламиз ҳам ана шундайлардан бири бўлди. Холмайман, қийинчиликлар орқада қолиб ёруқ кунларга ҳам чиқдик.

Холмат отанинг турмуш ўртоғи Санобар ая билан бир ёстиққа бош қўйишганларига ярим асрдан ошибди. Бу орада улар 12 фарзанд — 8 ўғил, 4 қизни тарбиялаб воёга атаклашди. Уларнинг ҳаммаси уйи-жойли. Уғил-қизларнинг бари тиниб-тиниб кетишида отахон ва онахоннинг хизматлари, ўз ҳаёт йўллари билан қўрсатган ибратлари қатъ бўлди. Баъзан ўғил-қизлар ўз фарзандлари билан келишса, отахон ва онахоннинг уйлари тўйхонани эсла-тади. Ахир невараларнинг ўзи 30 га етиб қолди, аваралар эса 30 та бўлай дегилти.

Шунинг учун ҳам Тошкент районида у кишини кўрган катта-ю кичи эхтиром билан салом берадилар, болакайлар «бобожи» деб эркаланадилар, онахонлар эса ўғилларига у кишининг табарруқ ёши-ю, пири бадавлатлигини тилайдилар. Баъзилар эса ният қилиб гўдакларига у кишининг исмини қўядилар. Қатор-қатор фарзандлари жамаията ўз ўринларини топангани кўрган кексалар беҳад севинадилар. Улардан бири ота изидан бориб эл ташвиши билан яшайпти. Бутун бир кишлоқнинг оқсоқоли. Ота ана шу фарзанди — К. Маркс номи кишлоқ Совети раиси Нормат Холматовга:

— Доим одамлар ташвишини енгиллатишни, эл фаровонлигини ўйла, — дейди. — Шунда кам бўлмайсан. Уғил ота ўғитидан чиқмайди. У тўйларга, маъракаларга бош-қош, кишлоқ ҳудудидаги маҳаллаларни ободонлаштириш ўйи билан яшайди.

Кўпчилик кексаларимиз қариган чоғларида оссойшталли, хотиржаиликни тусаб қолади. Лекин тиниб-тинимас отахон пенсияда бўлишларига қарамай, «Кўктерак» бозори қошида 1987 йилда «Хизмат-беминат» ширкатини ташкил эдилар. Унинг мақсади бозор ишини тартибга солиш, уни ободонлаштириш. Ширкат ташкил этилгандан буён йиғилган маблағнинг анчагина қисми бозор ободончилиғи учун сарфланди. Шунингдек, колхоздаги мактаб, ва болалар боғчаси коллективлари ҳам бу ташкилотдан жуда миннатдорлар. Чунки уларни галлаштириш ишларида 10 минг сўмдан ердан пули берилди. Райондаги Афғонистонда ҳалок бўлганлар оиласи ва у ерда хизмат қилиб қайтганларга ҳам ердан пули ажратилди.

— Илгарилари, — дейди ота, — одамларда раҳим-шафқат жуда кучли эди. Етим-есирнинг бошини силлаш, ноқор, ногиронлар ҳолидан хабар олиш удумини ҳеч ким тарк этмасди. Эндиликда оқибат, меҳр-муруват камайиб кетди. Давлатимиз ана шу фазилатларга эътиборни қаратиб яхши қилди. Мен бундай йўл-йўриқни қўллаб-қувватлайман.

Ҳа, Холмат ота ўз сўзларига эмал қилапти. У майиб, мажруҳлардан, бир амаллаб кун кўраётган оналардан саховатини элмайпти. Қолаверса, бизнинг қўлимизга қалам олишимизга ҳам унинг ана шу хислати сабаб бўлди.

Бу райондаги кўпгина ҳайрли ишларнинг барчасида ота бош-қош. У ўз набираларигагина эмас бизга ҳам ҳаётдан баъзи лавҳаларни эслаб ҳикоя қилиб берди. Бу ҳикоя эса туганмас мазмунларга бой. Еш авлодини жанговар анъаналар руҳида тарбиялашда ҳаёт мактабини ўтовчи умр ҳикоясидир.

Зулмуор ЖУРАЕВА.

ҲАВАС ҚИЛГУДЕК УМР

кетма-кет уларнинг тўрттасидан қорраҳат олган оназор пхлавонини бағрига босди.

— Болам, кишлоқда асосан меҳнат аёллар бўйнида бўлиб қолди, сенга ўхшаб ярадор бўлиб қайтганлар оғирлиқни олишайпти, — деди.

Холмат она сўзи билан иш юритди. Чиндан ҳам ўша пайтларда нафақат фронтда, балки мамлакат ичкарисида ҳам ниҳоятда оғир кунлар эди. Ишга яроқли эр йиғитлар бари урушда, барча юмушлар кексалар, аёллар ва ёш болаларга қолган эди. Улар кеча-ю кундуз фидокороне меҳнат қилишар, топган-тутганларини фронтга жўнатишар эди.

Афсуски, ўша пайтларда ана шундай эл бошига оғир кун тушгандан фойдаланиб, бирознинг ризига ченг солувчилар ҳам кўп эди. Холмат Рўзиматов эгикга милиция либосини

...Урушининг энг оғир йили халқимиз ўзи емай, бола-чақасига едирмай топанганини фронтга жўнатарди. Ана шундай юклар ортилган вагонларга йўлтўсарлар тез-тез ҳужум қилиб, уни талон-тарож қилардилар. «Биров ўз ризанин ҳарна мадор деб жангчига тўтса-ю, ана биров уни йўқ қилса», — алам билан ўйларди К. Рўзиматов. — Шунда унинг ёдиға кўпдан бери кўзи остиға олиб юрган Содиков тўшди. У майда ўғрилардан эди. Холмат уни алдаб, талончилар ҳақидаги жуда кўп маълумотларини билиб олди. Кўп ўтмай ашаддий беזורи тўда қўлга олинди. Кейинчалик Шириновнинг қотиллари ҳам ана шу тўдадан жанглиғи аниқланди.

Орадан кўп ўтмай эса унинг тadbиркорлиғи тўфайли ашаддий каллакесар Атасов бошлиқ яна бир гуруҳ талончилар тўдаси тор-мор этилди.

Х. Рўзиматов 1949 йили партия сафига кирди. Урушдан кейинги йиллар ҳам у безори ва талончиларга қарши курашини тўхтатмади. Қаерда бирор ноҳақлик бўлса у ўша ерда бўлди, ҳақиқатчи қарор топтирди.

Шунинг учун ҳам уни бугунги кунда нафақат ўзи истиқомат қилётган С. Раҳимов номи колхоз аъзолари, балки тошкент районидаги барча катта-ю кичик ҳўрмат қилади, эъоз-лайди.

Дарвоқе, уруш тугагач бир неча йил ўтиб биз юқорида номларини келтирган уч колхоз бирлашди ва ягона хўжаликка айланди. Отанинги масъалати билан унга ўзбек генерали Собир Раҳимов номи берилди. Утган йили унинг астойдил елиб-югуришлари натижасида С. Раҳимовга ўша пайтда ўрнатилган, йиллар давомида анча эскириб қолган бюсти ўрнида жасур ўзбек ўғлонининг салобатли ҳайкали қад ростлади. Хиббондаги мангу олов қаршидаги мармарга эса колхоздан фронтга кетиб, Ватан учун жон фидо қилган мардларнинг исм-фамилиялари ўйиб ёзилган... Улар орасида отанинг жангларда ҳалок бўл-

● Суратда Холмат Рўзиматов ёшлар билан суҳбатда. Суратчи М. НАЗАРОВ.

ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА

Душанба

5 ФЕВРАЛЬ

УзТВ I

17.30 Даялат тили тўғрисидаги Кочун — амалда, 18.05 Мультфильмлар, 18.30 Алифбе сабоқлари, 19.15 Телевизион киножурнал, 19.30 «Ахборот», 19.50 Фаровонлик йўлидан, 20.30 «Ахборот», 20.50 Концерт, 21.30 «Время», 22.00 Ойбек «Навойи», Кўп серияли телевизион видеофильм, 7-қисм, 23.20 Янгилар.

УзТВ II

19.00 Юлдузча, 19.30 Спорт программаси, 20.30 «Тошкент» студияси кўрсатади. ФРУНЗЕ кўрсатади, 21.30 «Время», 22.00 «Дарек», 22.30 Еш композициянинг саёҳати, Бадий фильм.

MT I

7.00 «120 минут», 9.05 Мультфильмлар, 9.25 Фигуралар учини, 11.55 Илмий-оммабоп фильм, 12.55 «Коллаж», 13.00 Н. Метнер, Квинтет, 13.30 Хужжатли фильм, 16.00 Ота кўрасининг ҳарорати, 16.35 Хужжатли фильм, 16.55 Болалар соати, 17.55 Тараққиёт, Ахборот. Реклама, 18.25 «Коллаж», 18.30 Фигуралар учини, 19.00 «Время», 19.30 Фигуралар учини бўйича Европа чемпионати, 21.30 «Время», 22.00 П. И. Чайковский, Евгений Онегин, 00.40 Бизнинг бурчимиз.

MT II

9.00 Эрталабки гимнастика, Уқув программаси, 9.15 Илмий-оммабоп фильм, 9.35, 10.35 Тарих, 10.05 Италия тили, 11.05 Уй академияси, 11.35, 12.45 Биология, 11.55 Болалар соати, 13.05 Такрорий телефильмлар сеанси, 17.30 Фильм-концерт премьералар, 19.00 «Время», 19.30 Мустан Карим, 20.20 Концерт, 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар, 20.45 Телефильм, 21.05 Д. Шостакович, Балетдан парчалар, 21.30 Енгил атлетика, 22.20 Бадий фильм, Осиёшита тергов.

Сешанба

6 ФЕВРАЛЬ

УзТВ I

17.30 Самарқанд вилоятдан кўрсатув, 18.00 «Ёшлик», 19.00 «Чорвадор» программаси, 19.30 «Ахборот», 19.50 Санъат олами, 20.30 Ахборот, 20.50 Концерт, 21.30 «Время», 22.00 Ойбек «Навойи», 8-қисм, 23.05 Эртага — премьералар.

УзТВ II

19.05 Телеальманах, 19.45 Телефильм, 20.00 «Тошкент» студияси кўрсатади, ФРУНЗЕ кўрсатади, 21.30 «Время», 22.00 Сивсий минбар, 22.40 Фақат мен билан, Бадий фильм.

MT I

7.00 «120 минут», 9.00 Қувноқ стартерлар, 9.45 «Васья», Бадий фильм, 1-серия, 10.50 Бизнинг бурчимиз, 11.35 Бу бўлган... бўлган... 11.55 Болалар соати, 12.55 «Коллаж», 13.00 «Время», 16.00 Фильм-концерт, 16.30 Хужжатли фильм, 16.55 Ф. Шуберт, 5-симфония, 17.25 Фаройиб оролар, 18.25 «бор бўл, мусика!», 18.55 «Коллаж», 19.00 «Время», 19.30 Ешлар хабарномаси, 20.10 Мультфильм, 20.30 9-студия, 21.30 «Время», 22.00 Долзарб интервью, 22.10 Композитор В. Добринин ижодий кечаси.

MT II

9.00 Эрталабки гимнастика, 9.15 Илмий-оммабоп фильм, 9.35 10.35 Физика, 10.05 Француз тили, 11.35, 12.40 Биология, 11.55 Билимдонлар учун машқ, 13.00 Такрорий телефильмлар сеанси, 14.15 Ритмик гимнастика, 17.30 Мультфильм, 17.55 Концерт, 18.30 Ритмик гимнастика, 19.00 «Время», 19.30 Концерт, 19.40 Тожикстон ССР Давлат телерадиоси, 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Хужжатли фильм, 21.05 Концерт, 22.00 Улимадан етти соат олдин, Бадий фильм.

Чоршанба

7 ФЕВРАЛЬ

УзТВ I

11.30 Химия, 12.00 Мультфильмлар, 12.30 Биология, 13.00 Зўр ўтирибмиз! Бадий фильм, 17.30 Хужжатли фильмлар, 18.05 «Қурирчоқлар — менинг дўстларим», 18.40 Депутатликка номзодлар, 19.00 «Хотира» туркумида, Р. Мўмин, 19.30 «Ахборот», 19.50 Ижара шарофати, 20.00 Алифбе сабоқлари, 20.30 «Ахборот», 22.00 Концерт, 21.30 «Время», 22.00 Ойбек, Навойи, Видеофильм, 9-қисм.

УзТВ II

19.05 Турар-жой — 2000, 19.35 Оқ бўрилар, Бадий фильм, 21.15 Хужжатли телефильм, ФРУНЗЕ кўрсатади, 21.30 «Время», 22.00 Айил кечтери, 23.00 Илмий-оммабоп фильм.

MT I

7.00 «120 минут», 9.05 Бор бўл, мусика! 9.35 Васья, Бадий фильм, 1 ва 2-сериялар, 11.55 Дунё бўйлаб, 12.55 Коллаж, 13.00 «Время», 13.30 «Камалак», 16.00 Хужжатли фильм, 16.30 Болалар соати, 18.55 Коллаж, 19.00 «Время», 19.30 «Пулс—90», 20.20 Васья, Бадий фильм, 21.30 «Время», 22.10 Долзарб интервью, 22.10 Кулги кечаси, 00.05 Хужжатли фильм.

MT II

9.00 Эрталабки гимнастика, 9.15 Илмий-оммабоп фильм, 9.35, 10.35 Физика, 10.05 Немис тили, 11.05 Немис тили, 11.35, 12.35 Мусика, 12.05 Сиз яратган боғ, 13.05 Сарсонлик-саргардонликда, 3-серия, 17.30 Мультфильм, 17.45 Украина ССР Давлат телерадиоси, 18.30 Хужжатли фильм, 19.00 «Время», 19.30 Гузал келажак, «Меросхўрлар», 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Хужжатли фильм, 21.05 Телевизион мусикий абонемент, 21.45 Хужжатли фильм, 22.00 Амуланга, Бадий фильм, 23.15 Баскетбол, МАСК — «Босна».

Пайшанба

8 ФЕВРАЛЬ

УзТВ I

11.30 Табиатшунослик, 12.00 Хужжатли фильм, 12.30 Ботаника, 13.00 Оқ бўрилар, Бадий фильм, 17.30 Телефильм, 17.40 Халқ истеъмоли молларининг сифати учун, 18.05 Ешлар кўзгуси, 19.00 Деҳқон юмушлари, 19.30 «Ахборот», 19.50 Амалий дарах суҳбати, 20.30 «Ахборот», 20.50 Хотира, А. Қодирий, 21.30 «Время», 22.00 Оқибатли, дивантли бўлайлик, 22.20 Тоҳир ва Зухра, Бадий фильм, 23.45 Янгилар.

УзТВ II

19.00 «Тошкент» студияси кўрсатади, 19.40 Реклама, 19.50 Алишер Навойи, Бадий фильм, ДУШАНБЕ кўрсатади, 21.30 «Время», 22.00 Жиноятчиликка қарши кураш, 22.20 Концерт.

MT I

7.00 «120 минут», 9.05 Концерт, 9.25 Васья, Бадий фильм, 2 ва 3-сериялар, 11.55 Болалар соати, 12.55 Коллаж, 13.00 «Время», 16.00 Хужжатли фильмлар, 16.50 Мусикий ҳазина, 17.40 Хужжатли фильмлар, 18.40 Мультфильмлар, 19.00 «Время», 19.30 «...16 Ёшгача ва ундан катталар», 20.10 Васья, Бадий фильм, 2-серия, 21.30 «Время», 22.00 Долзарб интервью, 22.10 Хужжатли фильм, 23.40 Балет, балет.

MT II

9.00 Эрталабки гимнастика, 9.15, 12.05 Илмий-оммабоп фильм, 9.45, 10.35 Табиатшунослик, 10.05 Испан тили, 11.35, 12.35 Биология, 13.05 Сарсонлик-саргардонликда, Бадий фильм, 4-серия, 14.35 Ритмик гимнастика, 17.30 Мультфильм, 18.30 Ритмик гимнастика, 19.00 «Время», 19.30 Концерт, 20.30 Тунингиз хайрли бўл-

син, кичкинтойлар! 20.45 Волейбол, 21.30 Концерт, 22.00 Фруза, Бадий фильм, 23.25 Хоккей СССР чемпионати, «Спартак» — «Химик».

Жума

9 ФЕВРАЛЬ

УзТВ I

17.30 Шоирлар — болаларга, 18.10 Адабият, Ассалом Навойи, 19.30 «Ахборот», 19.50 Тиллар байрами — эллар байрами, 20.30 «Ахборот», 20.50 Навойихонлик, 21.30 «Время», 22.00 Навойи навалари, 23.30 Асрлар оша...

УзТВ II

19.05 Товарлар халққа, 19.45 «Ёшлик» студияси кўрсатади, 20.30 УзССР Ички ишлар министрлиги хабар қилади, 20.45 «Тошкент» студияси кўрсатади.

ДУШАНБА КўРСАТАДИ:

21.30 «Время», 22.00 Невиди Душанбе, 22.45 Физиклар, Бадий фильм.

MT I

7.00 «120 минут», 9.05 Мультфильмлар, 9.30 Васья, Бадий фильм, 3-серия, 10.45 Туркманистоннинг мусикий фольклори, 11.15 ...16 Ёшгача ва ундан катталар, 12.00 Умринг боқий бўлсин, Ер! 13.00 «Время», 16.00 Уч кооператив учун соната, 16.25 Концерт, 17.10 Соат бешда портлайди, Бадий фильм, 18.15 Фалсафий суҳбатлар, 19.00 «Время», 19.30 Мультфильмлар, 19.35 Концерт, 20.15 Васья, Бадий фильм, 3-серия, 21.30 «Время», 22.00 Долзарб интервью, 22.10 Бу бўлган... бўлган... 22.35 Нигоҳ, 00.05 МТ ҳазинасидан.

MT II

9.00 Эрталабки гимнастика, 9.15, 12.05 Илмий оммабоп фильм, 9.45, 10.35 Табиатшунослик, 10.05 Инглиз тили, 10.55 Ҳамма нарса ни билишни истайман, 11.05 Инглиз тили, 11.35, 12.35 Тарих, 13.05 Сарсонлик-саргардонликда, 5-серия, 17.30 Мультфильмлар, 17.55 Хужжатли фильм, 18.25 Латвия ССР Давлат телерадиоси, 19.00 «Время», 19.30 Қариялар иши, Спектакль, 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Узи ўрганган Суворов, 20.55 Сен мени тинглайсанми... 21.35 Спорт ҳамма учун, 21.50 Советский патриот, 22.00 Ярим тундаги совға, Бадий фильм, 1—2-сериялар, 00.05 Хоккей, «Динамо» (Москва) — «Крылья Советов».

Шанба

10 ФЕВРАЛЬ

УзТВ I

9.00 «Ассалому алайкум», Мусикий ахборот, 10.00 «Тошкент» студияси кўрсатади, 11.15 Еш спортчи мактаби, 12.15 Объективда қайта куриш, 12.55 Деҳқон ва замон, 13.55 Демократия йўлида, 14.25 Концерт, 15.05 Илгор тажриба мактаби, 18.05 Мультфильм, 18.15 Тенгдошлар, 19.00 Узбек тилини ўрганамиз, 19.30 «Ахборот», 19.45 Долзарб интервью, 20.00 Муножат Йўлчиева куйлайди, 20.30 Ҳафтанома, 21.00 Муножат Йўлчиева куйлайди (девушка), 21.30 «Время», 22.00 Тўғри сўзинг тўқмоғи, Кинокомедия.

УзТВ II

ДУШАНБА КўРСАТАДИ:

9.00 Севту калом, Адабий мусикий кўрсатув, 10.00 Кинопрограмма, 11.00 Фильм-концерт, 12.05 Бу ерда бегоналар юрмайди, Бадий фильм, 17.50 Мутлақо сир эмас, 18.30 Мультфильм, 19.00 Новости, 19.20 Шоир, денгиз ва илком, 20.00 Ахбор, 20.20 Парасту, 21.30 «Время», 22.00 Гулбарг, 22.55 Бу ерда бегоналар юрмайди, Бадий фильм.

MT I

7.00 «120 минут», 9.00 Замини мизнинг ўша бурчаги, 9.55 Сиз яратган боғ, 10.25 Инсон институти, 11.25 Ҳайвонот оламида, 12.25 Борис Пастернак, 13.30 Давр оизни танлади, Бадий фильм, 1—2-сериялар, 15.30 Тавилда; аъналар ва замонавийлик, 16.20 Оила экрани, 18.00 Камалак, 18.30 Халқаро панорама, 19.15 Мультфильм, 19.25 Миллионни қандай уғирлаш мумкин, 1—2-сериялар, 21.30 «Время», 22.00 Телетомошбин ҳамроҳи, 22.15 Биргалликда кумулятик дўстлар, 00.10 С. Лем, Бүтөрброд, Телеспектакль.

MT II

8.30 Эрталабки гимнастика, 8.45 Биринчи раис, Бадий фильм, 10.00 Мультфильмлар, 10.15 Челюскинчилар, Бадий фильм, 11.20 Хужжатли фильм, 12.10 Биз билан оирга, худди биздек, биздан ҳам яхшироқ бажар, 13.10 Кўрмала-90, 14.30 Уста ва Бригантина, 15.00 Совет Россияси видеоканали, 17.30 Шарқий Сибирь, 17.40 Тараққиёт, Ахборот, Реклама, 18.10 Мен шифокорман, 19.00 «Время», 19.30 Педагогика ҳамма учун, 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Агар сиз... 21.30 Визит Россия! 22.10 Нахот бу ўша Татьяна, 23.10 Джаз-юлдузлари, 00.20 Севги ҳақида достон, 00.50 Муқолган хазина, Бадий фильм.

Якшанба

11 ФЕВРАЛЬ

УзТВ I

9.00 «Ассалому алайкум», Мусикий ахборот, 10.00 Ишдаги ишқ моҳираси, Бадий фильм, 1-серия, 11.25 Волейбол, «Автомобилист» (Тошкент) — МАСК, 12.05 Ишдаги ишқ моҳираси, Бадий фильм, 2-серия, 13.10 Хужжатли экран, 13.55 Қувноқ стартерлар, 14.55 Халқ севган достонлар, 15.55 Чўлда қамол топганлар, 16.15 Нон ва хужжатли ҳисоби, 18.05 Мультфильм, 18.15 Болалар учун концерт, 18.45 Халқ номзодлари, 19.30 «Ахборот», 19.45 Оламга савҳат, 20.30 «Ахборот», 20.50 Якшанба оқшомиде, 21.30 «7 кун», 22.30 Меҳробдан чаён, Бадий фильм.

УзТВ II

ДУШАНБА КўРСАТАДИ:

9.00 Сапада, Мусикий ахборот, 10.05 Реклама, 10.15 Китобчилик виборинаси, 10.55 Саҳават улаши, 12.00 Ошкор қилинмаслиги керак, Бадий фильм, 18.05 Ошкор қилинмаслиги керак, Бадий фильм, 19.30 Телетомошбин ҳамроҳи, 20.00 Ҳафта, 20.50 Мусикий кўрсатув, 21.30 «7 кун», 22.30 Боз як барномаи қавони.

MT I

8.30 Спорт ҳамма учун, 8.45 Спортлото тиражи, 9.00 Ритмик гимнастика, 9.30 Эрта саҳарлаб, 10.30 Ватан хизматда, 11.30 Тонгги дам олинган программаси, 12.00 Саёҳатчилар клуби, 13.00 Мусикий киоск, 13.30 Давр бизни танлади, Бадий фильм, 3-серия, 14.35 Ер — она масканимиз, 14.40 Зодорье, 15.25 Фильм-концерт, 16.15 Қишлоқ янгликчилари, 17.15 Бу қўшиқни эслаб қол, 17.30 Маррафон-15, 19.00 Хужжатли фильм, 19.30 Концерт, 20.25 Юзма-юз, Бадий фильм, 1-серия, 21.30 «7 кун», 22.30 Абдиқат ҳақида ўйлар, 22.45 П. И. Чайковскийнинг барча симфониялари, 23.40 Уларни Юрмала кашф этди.

MT II

8.30 Зарядкага сафланинг, 8.45 Мультфильм, 9.00 Фильм-концерт, 9.40 Она замин ташвишида, 10.10 Челюскинчилар, Бадий фильм, 2-серия, 11.15 Контакт, 12.00 Саёҳатчилар клуби, 13.00 Мультфильм, 13.15 Белоруссия ССР Давлат телерадиоси, 15.00 Совет Россияси видеоканали, 17.30 Планета, 18.30 Киносерпантин, 1-қисм, 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Киносерпантин, 2-қисм, 21.30 «7 кун», 22.30 Киносерпантин, 3-қисм.

СОПОЛ ТИЛГА КИРГАНДА

● Асосан турар-жой ва муассасалар учун бинолар бунёд этишда фойдаланиладиган танқис пардоз плиталар ишлаб чиқарувчи Тошкент қурилиш материаллари қўшмабиноти бошқа хил турли-туман маҳсулотлар ҳам тайёрлаб, савдога чиқармоқда. Улар орасида халқ истеъмол моллари деб ном олган сопол буюмлар ҳам муносиб ўрин эгаллайди. Хусусан, бу ерда чиройли гулдонлар, ичимликлар учун мўъжаз идишлар, турли ҳайкалча-лар, чойнак ва ликопчалар ишлаб чиқарилапти. Яқинда яна 20 дан ортиқ турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш мўлжалланмоқда.

Ҳозирча қўшмабинотдаги цехлардан бири қайта таъмирланмоқда. Бу маҳсулотлар кўлами ва сифатини оширган ҳолда улар хилма-хиллигини ҳам ортиқтириш имконини беради.

У. ҲИҚМАТОВ.

Суратларда: қўшмабинотда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлардан намуналар.

Суратчи Л. ГЛАУБЕРЗОН.

• Биласизми? •

Ноёб топилмалар

● АФРОСИЕБНИНГ шимоли-ғарбий қисмини қазिश вақтида антиқа снэхдонлар ҳам топилган. Улар тўрт бурчак шаклида бўлиб, ҳар бирининг икки-тўрттадан чуқурчаси бор. Асоси ганчдан ишланган, ахрофига нақш солинган. Бўйи — 5,5, энни 6 ва узунлиги 12 сантиметр.

Олимларнинг фикрича, IX—X асрларга оид бўлган бу снэхдонлар ўша даврда Урта Осиё шаҳарларида хусусан Самарқандда хат-савод кенг кўлабда ривож топганидан, маданият юксак поғонада бўлганидан яна бир қарра гувоҳлик беради.

● ШИМОЛИЙ қутб доирасида жойлашган улкан Гренландия оролидан топилган бу

ажойиб минерал совет геологлари Е. Семёнов ва В. Герасимовскийларнинг меҳнати туфайли ошқор бўлди. Улар даниялик ҳамкасблари таклифига биноан Гренландияда бир ой чамаси ҳамкорликда геологик иш олиб боришган эди. Янги минерал Копенгаген дорилфунунининг профессори, ана шу экспедицияга бош бўлган даниялик атоқли тадқиқотчи Хенон Соренсен шарафига «Соренсенит» деб аталди.

Бу минералнинг нодирлиги аввало шундаки, унинг таркибида бериллий билан қалайи

атомлари бирга қўшилган. Бундай табиий кристалл қотшмаси табиатда биринчи бор топилгани эди.

● 1969 ЙИЛНИНГ феврал эди. Самарқанддаги Регистон майдонининг Шарқ томонида экскаватор ер қавлаётган эди. Бир маҳал унинг чўмичига ду-малоқ бир нарсани илтиб чиқди. Қарашса, тусч кўнариб кетган кўзача экан.

Археологлар дарҳол ўша ерда қидириш ишларини бошлаб юборишди. Улар кўз олдига мисгарлик ва заргарлик устаноналарининг қолдиқлари намоен бўлди. Бузилиб кетган

металл эритувчи ўчоқ, нодир металларни ўлчайдиган тароз, снмоб ва бошқа суяқ моддалар солинган махсус қўроғини ва мис идишлар, чети қирралли барқашлар, жимжи-мадор қопқонлар, чой қошиқ-лар ва яна бир қанча кўз-алар топилди.

Мазкур устанонадан олтиншдан зиёд мис идишлар топил олинди. Амир Темур даврига оид бўлган бундай ноёб топилмалар жаҳоннинг бирон музейида йўқ эди. Бу идишларнинг айримлари Темур ва те-мурийлар даври санъатига бағишланган халқаро аниқ-манда намойиш қилинди.

С. ОДИЛОВА тайёрлаган.

ТАБИАТ ВА БИЗ

Самиянинг негизи Болакнидан бошланур. Мехру шафқат илдииз Шу қуёшдан эмгай нур. Мурғак юзларга қаранг Қанча мехр, ардоқ бор. Уларда на гарду-чанг. На ҳаётдан чарчоқ бор. Бу гўдаклар билмайин, Кўпга сабоқ бермоқда. Эпкалаб табиятни. Гўё шундай демоқда: «Биз каби катталар ҳам Эъозласа борлиқини, Бўлмаасдилар сўнг мулзам Қийнадик деб шўрликни. Ардоқда бўлса замин. Унингла сув ва само. Билмас эдик нелигин Экологик муаммо!»

У. ШОҲИД

А. ИКРОМОВ фототюди.

ТАБАБАЛАР ЎЗБЕКЧА ЎҚИШАДИ

Урта Осиё медицина педиатрия институтида ташкил этилган ўзбек тили кафедрасига филология фанлари номзоди, доцент Юсуф Эшонкулов мудирлик қилмоқда. Бу ердаги педагогларнинг ижодий меҳнати туфайли ўқув йилининг иккинчи қисмида бошлаб биринчи курс талабалари учун дарслар тўлиқ ўзбек тилида олиб борилади. Шунингдек, тайёрлов гуруписида шуғулланувчи маҳаллий миллат ёшлари учун ҳам бирмунча енгиллик яратилмоқда. Авваллари бу гуруппаларда ўқишлар рус тилида олиб борилар, ўқув якунида эса шу тилдан ёзма имтиҳон топширилган эди. Энди ўқувчилар ўзбек тилида ўқиб, ана шу предметдан имтиҳон топшириш имконига эга бўлдилар. Шунингдек институт ўқитувчилари учун ҳам ўзбек тилини ўрганиш курси иш бошлади. Курсда ҳафтасига икки марта ўзбек тилидан машғулотлар олиб борилади.

Ж. ЗУЛИЕВА.

Чекмовчилар учун имтиёз

● НОРВЕГИЯНИНГ меҳнат масалалари бўйича тиббиёт комиссияси чекмовчиларнинг меҳнат отпусканин чекувчилариникига инсбатан уч кун кўпайтириш таклифи билан чиқди. Комиссиянинг ҳисоб-китоби-га кўра нашандалар ҳар ҳафтада чекмиш учун зиг ками билан 60 минут вақт сарфлар эканлар. Шундай бўлгач улар чекмовчиларга қараганда камроқ ишлашади.

Золдир эриб кетди

● БЕНИНИНГ Канди шаҳри яқиндаги овлоқ ўрмон қишлоғида тўрт ёшли болакай диаметри салкам бир сантиметри металл золдирин ютуб юборди. Золдирин электромагнит билан сугуриб олишга бўлган уринишлар зое кетди. Боланинг ота-онаси опера-

ция қилишга ҳеч ҳам кўнмади. Шундан сўнг маҳаллий табиб даволашга киришди. У 14 турдаги ўтлар ва ўсимликлардан суяқ дори тайёрлаб болага оз-оздан ҳар кун 7 мартага-га ичириб турди. Орадан уч кун ўтгач бола ўзини анча яхши ҳис қила бошлади. Рентген золдир ном-нишонсиз йўқ бўлиб кетганини кўрсатди. Афтидан у қўлбола дори таъсиринда эриб кетган эди.

150 ёшда экан

● БОЛГАРИЯ балиқчилик кемасининг тажрибали экипажи Созопол шаҳри яқинида тўрға тушган балиқни палубага чиқариш учун роса тер тўқди. Чунки жонивор жон-жаҳди билан типричларди. Ўзи ҳам бўйи беш метри оқ бакра (белуга) балиғи бўлиб, вазини 635 килограмм экан. Мутахассисларнинг фикрича балиқ камида 150 ёшга кирган. унинг бундай нусхалари жуда камдан-кам учрайди.

МАСТЕРЛАР КОНКУРСИ

Бу ерда Олмалиқ химия заводининг 20 йиллиги шарафига асосий касб вакиллари — аппаратчилар ва операторлар орасида касб маҳорати конкурси ўтказилди. Ўқувчиларга хизмат кўрсатиш қондаларига аниқ рйоса этиш. операцияларини муайян вақтда бажариш — конкурс иштирокчиларига баҳо беришнинг асосий ме-

Мухаррир ўринбосари Р. УМАРОВ.

• Реклама ва эълонлар •

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДУСТЛИГИ САРОИИДА
13, 14, 15, 16 февраль соат 19.30 да
«ОЛАМНИ САҚЛАНГ, ДУСТЛАР»

Янги концерт программаси
ҚАТНАШАДИЛАР:
Ўзбекистон ССР халқ артисти Нуриддин ҲАМРОКУЛОВ
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Гулчехра ФОЗИЛЖОНОВА
Солистлар: Роза ҚҮЛДОШЕВА ва Дадахон ҒАНИЕВ.
Концертни сўз устаси Машраб НАЗАРОВ олиб боради.
Билетлар соат 11.00 дан сотилмоқда.

ОҚСОҚОЛЛАР ТАЛАБИ БИЛАН

Пойтахтимизнинг Октябрь мавзеси аҳоли зич жойлашган ерлардан ҳисобланади. Биргина Фуқат ҳамда Улянов номи маҳаллаларда 1000 дан зиёд хонадон мавжуд. Авваллари улар ишга бориш ҳамда ундан қайтишда тезкор транспорт тақчиллигидан хуноб бўлишарди. Чунки бу ерда ҳар бири фақат 11

кишига мўлжалланган 14-маршрутли такси қатновигина йўлга қўйилганди. Аммо у мавзе аҳолисини эҳтиёжларини сира қондирмасди. Шу сабабли ҳам кўплаб маҳалла оқсоқоллари шаҳар жиғроня комитетига мурожаат этдилар. Уларнинг илтимоси ерда қолмади. Айни кунларда «Олой бозори — Октябрь мавзеси» орасида

янги таксилар қатнамоқда. Пойтахтдаги 3-автобус парк (директори О. Исмомов) бу йўлга 10 та янги «ПАЗ-3205» маркали автобусларни ёратди. 28 йўловчи кетадиган маршрутли такси сифатида фойдаланилаётган бу автобуслар хизматидан аҳоли мамнун.

М. ҚОДИРОВА.